

Zmiany w kodeksie wyborczym wprowadzane przez poselski projekt ustawy z 10 listopada 2017

Poselski projekt ustawy, o którym tu mowa, zawarty jest w [druku sejmowym 2001](#) i nosi tytuł o *zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych*. Projekt ten wnosi zmiany do czterech ustaw:

1. do ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
2. do ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
3. do ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa;
4. do ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy.

Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie zmian wprowadzanych do kodeksu wyborczego w sposób jak najbardziej zrozumiały.

Zgodnie z omawianym tu projektem, zmiany w kodeksie wyborczym mają wejść w życie w różnych terminach (terminy te oraz przepisy przejściowe zawarte są w art. 5-14 projektu), przy czym najważniejsze jest następujące rozróżnienie:

- większość zmian ma wejść w życie wkrótce po ogłoszeniu ustawy uchwalonej na podstawie projektu, jeszcze przed wyborami do samorządu miejscowego przewidzianymi na listopad 2017;
- niektóre zmiany – a mianowicie te dotyczące składu i sposobu powoływania Państwowej Komisji Wyborczej – mają wejść w życie po najbliższych wyborach do Sejmu (wybory te przewidziane są na październik lub listopad 2019, ale zmiany wejdą w życie wkrótce po tych wyborach niezależnie od tego, kiedy one faktycznie się odbędą).

W niniejszym dokumencie zmiany w ustawie przedstawione są w następujący sposób:

- tekst dodany przez interesujący nas projekt jest na **zielonym tle**;
- tekst usunięty przez projekt jest na **czerwonym tle**;
- adnotacje są na niebieskim tle, w **[nawiasach prostokątnych]**;
- zmiany, które powtarzają się w wielu miejscach kodeksu wyborczego nie są przytaczane dosłownie, gdyż utrudniłoby to lekturę dokumentu; takie zmiany opisane są w adnotacjach;
- kontekst (czyli te słowa ustawy, które nie są przez projekt zmieniane) jest na białym tle.

W niektórych miejscach numery artykułów, paragrafów lub punktów są na czerwonym lub zielonym tle, a następujący po nich tekst jest na białym tle. Oznacza to, że numeracja się zmieniła, a tekst nie. Na przykład fragment „**Art. 108a. § 1. § 4.** Zabrania się komitetom wyborczym...” oznacza, że tekst zaczynający się od słów „Zabrania się komitetom wyborczym” nie uległ zmianie i

- w dotychczasowej wersji kodeksu wyborczego stanowi § 4 jednego z artykułów,
- w wersji zmienionej kodeksu stanowić będzie § 1 nowego artykułu 108a, dodanego przez omawiany tu projekt.

Zmiany, które mają wejść w życie dopiero po najbliższych wyborach do Sejmu, są ponadto opatrzone odpowiednimi adnotacjami; pozostałe zmiany (te, które mają wejść w życie szybko) nie noszą tego rodzaju adnotacji.

Zmiany przedstawione są w szerokim kontekście: w większości przypadków każdy artykuł, w którym omawiany tu projekt wprowadza jakiegokolwiek zmiany, jest przytoczony w całości. Fragmenty artykułów są pominięte tylko tam, gdzie nie utrudnia to zrozumienia, na czym polega zmiana wprowadzona przez omawiany tu projekt.

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące zgodności poszczególnych przepisów z Konstytucją są wzmiankowane w adnotacjach.

Tytuły artykułów pochodzą z serwisu Lex (Wolters Kluwer) i nie są częścią ustawy. Tytuły działów i rozdziałów są częścią ustawy.

Niniejszy dokument nie zawiera komentarzy do proponowanych zmian ani ich oceny. Komentarze i oceny zostaną opublikowane niebawem przez Obserwatorium Wyborcze.

Opracował **Marcin Skubiszewski**

DZIAŁ I

Przepisy wstępne

Rozdział 1

Przepisy ogólne

[...]

Art. 4. [Dzień głosowania]

§ 1. Wybory odbywają się w dniu wolnym od pracy.

§ 2. Organ zarządzający wybory może postanowić, że głosowanie w wyborach przeprowadzone zostanie w ciągu dwóch dni. [Ten paragraf i paragraf kolejny w zakresie, w jakim dotyczą wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, są niezgodne z art. 98 ust. 2 i 5 Konstytucji RP, ponadto w zakresie, w jakim dotyczą wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, są niezgodne z art. 128 ust. 2 Konstytucji RP – pkt 1 i 3 wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2011 r. sygn. akt 9/11 (Dz.U.2011.149.889).]

§ 3. Jeżeli głosowanie w wyborach przeprowadza się w ciągu dwóch dni termin głosowania określa się na dzień wolny od pracy oraz dzień go poprzedzający.

[Projekt wykreśla z kodeksu wyborczego wszystkie przepisy regulujące dwudniowe głosowanie. Niniejszy dokument nie przytacza wszystkich tych wykreśleń.]

[...]

Art. 5. [Definicje legalne]

Ilekroć w kodeksie jest mowa o:

[...]

12) znaku „x” - rozumie się przez to co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki. [W swojej dotychczasowej wersji, kodeks wyborczy w wielu miejscach powtarza wyjaśnienie, że znak „x”, to dwie przecinające się linie w obrębie kratki. Projekt usuwa wszystkie te wyjaśnienia; w niniejszym dokumencie nie przytaczamy wszystkich fragmentów kodeksu, w których te wyjaśnienia są usuwane.]

[...]

Art. 8. [Przekazywanie, przechowywanie i udostępnianie dokumentów z wyborów]

§ 1. Dokumenty z wyborów są przekazywane do archiwów państwowych, gdzie są przechowywane przez okres do 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przez uprawnione podmioty rozumie się komitety wyborcze. Dokumenty, o których mowa w zdaniu pierwszym podlegają udostępnianiu i mogą być udostępniane.

§ 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej oraz Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu, po jakim muszą być one przekazywane do archiwów państwowych, potrzeby ochrony przekazywanych, przechowywanych materiałów i zawartych w nich danych oraz podmiotów, którym dokumenty mogą być udostępniane.

[...]

Rozdział 2 Prawa wyborcze

[...]

Art. 11. [Bierne prawo wyborcze]

§ 1. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) ma:

- 1) w wyborach do Sejmu - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat;
- 2) w wyborach do Senatu - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat;
- 3) w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej - obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu;
- 4) w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej - osoba mająca prawo wybierania w tych wyborach, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 5) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego - osoba mająca prawo wybierania tych organów z tym, że kandydat może kandydować do organów stanowiących wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na obszarze województwa, w

którym stale zamieszkuje,;

- 6) w wyborach wójta - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 25 lat, z tym że kandydat nie musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje.

§ 2. [...]

Rozdział 3 Obwody głosowania

Art. 12. [Stale i odrębne obwody głosowania]

- § 1. W wyborach głosowanie przeprowadza się w stałych i odrębnych obwodach głosowania utworzonych na obszarze gminy, z zastrzeżeniem art. 14 § 1 i art. 15 § 1.
- § 2. Podziału gminy na stałe obwody głosowania dokonuje powiatowy komisarz wyborczy rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta.
- § 3. Stały obwód głosowania powinien obejmować od 500 do 4000 3000 mieszkańców. W przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami obwód może obejmować mniejszą liczbę mieszkańców.
- § 4. Powiatowy komisarz wyborczy Rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta, tworzy odrębny obwód głosowania w zakładzie opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, jeżeli w dniu wyborów będzie w nim przebywać co najmniej 15 wyborców. Nieutworzenie obwodu jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych przypadkach na wniosek osoby kierującej daną jednostką.
- § 5. W wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta odrębny obwód głosowania w jednostce, o której mowa w § 4, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w rejestrze wyborców prowadzonym w gminie, na terenie której położona jest dana jednostka.
- § 6. Jeżeli w dniu wyborów w jednostce, o której mowa w § 4, będzie przebywać mniej niż 15 wyborców, można w niej utworzyć odrębny obwód głosowania po zasięgnięciu opinii osoby kierującej daną jednostką.
- § 7. Można utworzyć odrębny obwód głosowania w domu studenckim lub zespołach domów studenckich prowadzonych przez uczelnie lub inne podmioty na podstawie umów zawartych z uczelniami, jeżeli co najmniej 50 osób uprawnionych do udziału w wyborach poinformuje na piśmie rektora uczelni prowadzącej dom studencki, lub uczelni z którą inny podmiot zawarł umowę o prowadzenie domu studenckiego, o zamiarze przebywania w domu studenckim w dniu głosowania.
- § 8. Przepisu § 7 nie stosuje się w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta.
- § 9. Powiatowy komisarz wyborczy Rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta zgłoszony po uzyskaniu zgody rektora uczelni, tworzy obwody głosowania, o których mowa w § 7.
- § 10. Utworzenie odrębnych obwodów głosowania następuje najpóźniej w 35 dniu przed dniem wyborów.

- § 11. Powiatowy komisarz wyborczy Rada gminy, tworząc obwody głosowania, ustala ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych.
- § 12. Decyzję powiatowego komisarza wyborczego Uchwałę rady gminy o utworzeniu obwodów głosowania ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu decyzji uchwały przekazuje się niezwłocznie wojewodzie i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu.
- § 13. Na decyzje powiatowego komisarza wyborczego Na uchwały rady gminy, o których mowa w § 2, 4 i 9, wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do wojewódzkiego komisarza wyborczego, w terminie 5 dni od daty podania ich do publicznej wiadomości. Wojewódzki komisarz wyborczy rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni i wydaje postanowienie; od postanowienia nie przysługuje środek prawny.

Art. 12a. [Komisje właściwe dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju]

Obwodowe komisje wyborcze, które mają siedziby w lokalach dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, są komisjami właściwymi dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju.

[Projekt całkowicie uchyla możliwość głosowania korespondencyjnego. W niniejszym dokumencie nie wszystkie fragmenty kodeksu wyborczego, w których projekt skreśla przepisy dotyczące głosowania korespondencyjnego, są przytoczone.]

Art. 13. [Zmiany w podziale na stałe obwody głosowania]

- § 1. Powiatowy komisarz wyborczy dokonuje Wójt przedkłada radzie gminy wnioski w sprawie zmian w podziale na stałe obwody głosowania, jeżeli jest to konieczne ze względu na zmianę konieczność taka wynika ze zmian granic gminy, zmianę liczby mieszkańców w obwodzie głosowania w stosunku do określonej w art. 12 § 3, zmianę granic okręgów wyborczych w celu dostosowania podziału gminy na stałe obwody głosowania do zmienionych granic okręgów zmiany liczby mieszkańców w gminie lub w obwodzie głosowania.
- § 1a. Zmiana w podziale na stałe obwody głosowania dokonywana z powodu zmiany granic gminy może nastąpić wyłącznie w odniesieniu do obszaru, którego dotyczy nowy przebieg granicy gminy.
- § 1b. O wystąpieniu okoliczności, o których mowa w § 1 wójt informuje niezwłocznie powiatowego komisarza wyborczego.
- § 2. Zmian w podziale na stałe obwody głosowania dokonuje się najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.
- § 3. Do zmian w podziale na stałe obwody głosowania przepisy art. 12 § 11-13 stosuje się odpowiednio.

Art. 13a. [Zmiany siedzib obwodowych komisji wyborczych]

- § 1. Wójt lub rada gminy może przedłożyć powiatowemu komisarzowi wyborczemu radzie gminy wnioski w sprawie zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych.
- § 2. Zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych dokonuje się najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.
- § 2a. Jeżeli po terminie, o którym mowa w § 2, wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie w ustalonej przez powiatowego komisarza wyborczego radę gminy siedzibie obwodowej komisji

wyborczej byłoby niemożliwe, wojewódzki komisarz wyborczy wójt może zarządzić, na czas określonych wyborów, zmianę siedziby obwodowej komisji wyborczej. Zarządzenie w sprawie zmiany siedziby obwodowej komisji wyborczej wójt wydaje po uzyskaniu zgody właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 3. Do zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych przepisy art. 12 § 11-13 stosuje się odpowiednio, przy czym w przypadku, o którym mowa w § 2a, nie stosuje się przepisu art. 12 § 13.

§ 4. Propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, w tym siedzib znajdujących się w lokalach, o których mowa w art. 16 § 1 pkt 3, zainteresowani mogą przedkładać powiatowemu komisarzowi wyborczemu wójtowi na piśmie na co najmniej 55 dni przed dniem wyborów. Przedłożone propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych powiatowy komisarz wyborczy wójt niezwłocznie umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764).

Art. 13b.

Jeżeli w lokalu, w którym w okresie 5 lat poprzedzających dzień wyborów miała siedzibę obwodowa komisja wyborcza, w dniu wyborów nie ma siedziby żadna obwodowa komisja wyborcza lub obwodowa komisja wyborcza mająca siedzibę w tym lokalu jest właściwa dla obwodu głosowania o zmienionych granicach, w dniu wyborów powiatowy komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości, poprzez wywieszenie w miejscu łatwo dostępnym przy wejściu do tego lokalu, informację umożliwiającą wyborcom dotarcie do właściwej obwodowej komisji wyborczej.

[...]

16. [Obwieszczenie o obwodów głosowania, siedzibach i lokalach obwodowych komisji wyborczych oraz głosowaniu korespondencyjnym]

§ 1. Wójt podaje, w formie obwieszczenia, do wiadomości wyborców najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów informację przekazaną przez powiatowego komisarza wyborczego o:

- 1) numerach oraz granicach stałych i odrębnych obwodów głosowania;
- 2) wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych dla danych wyborów;
- 3) lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych;
- 4) możliwości głosowania korespondencyjnego i przez pełnomocnika.

Po jednym egzemplarzu Jeden egzemplarz obwieszczenia przekazuje się jest przekazywany niezwłocznie powiatowemu i wojewódzkiego [sic] komisarzowi wyborczemu.

§ 2. [...]

Art. 17. [Zastępcze czynności komisarza wyborczego]

§ 1. Jeżeli właściwi powiatowi komisarze wyborczy właściwe organy gminy nie wykonują w terminie lub w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji obwodowych, właściwy wojewódzki komisarz wyborczy wzywa ich te organy do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w

wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, Jeżeli właściwy wojewódzki komisarz wyborczy organ nie dokonał podziału gminy, powiatu lub województwa na okręgi wyborcze w terminie lub w sposób zgodny z prawem zadania te wykonuje Państwowa Komisja Wyborcza.

[...]

Rozdział 5 Spis wyborców

Art. 26. [Spis wyborców]

[...]

§ 12. Jeden egzemplarz spisu wyborców przekazuje się w przeddzień wyborów przewodniczącemu właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.

[...]

[Zgodnie z projektem, przebiegiem głosowania ma zajmować się obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, a nie, jak dotychczas, obwodowa komisja wyborcza. Tak więc wszędzie tam, gdzie kodeks wyborczy mówi o obwodowej komisji wyborczej w kontekście głosowania (a nie w kontekście ustalania wyników i sporządzania protokołu), projekt zastępuje wyrazy „obwodowa komisja wyborcza” wyrazami „obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie”. Dotyczy to w szczególności następujących przepisów: art. 37c § 2, 42 § 1, art. 44 § 1 i 3, art. 49 § 1, 2, 3, art. 51 § 2 i 3, art. 58 § 1 i 3, art. 452 § 1, art. 461 § 1 pkt 1. Niniejszy dokument nie przytacza tych wszystkich przepisów.]

[...]

Rozdział 5a Przekazywanie informacji o wyborach wyborcom

[...]

Art. 37d. [Przekazywanie przez wójta informacji o wyborach]

§ 1. Powiatowy komisarz wyborczy, między 14 a 7 Wójt, najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów, przekazuje wyborcom w stałych obwodach głosowania, w formie druku bezadresowego umieszczanego w oddawczych skrzynkach pocztowych, informację o terminie wyborów, godzinach głosowania, sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu w danych wyborach a także oraz o możliwości głosowania korespondencyjnego lub przez pełnomocnika.

§ 2. Działania informacyjne, o których mowa w § 1, powiatowy komisarz wyborczy wykonuje za pośrednictwem operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe gmina wykonuje jako zadanie zlecone.

§ 3. Wzór informacji, o której mowa w § 1, w odniesieniu do danych wyborów określa Państwowa Komisja Wyborcza i przesyła do powiatowych komisarzy wyborczych na 40 dni przed dniem wyborów.

Rozdział 6 Przepisy wspólne dla głosowania

Art. 38. [Głosowanie osobiste]

§ 1. Głosować można osobiście, z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 7.

§ 2. Głosowaniem osobistym jest również głosowanie korespondencyjne.

Art. 39. [Godziny prac obwodowych komisji wyborczych]

§ 1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej, zwanym dalej "lokałem wyborczym".

§ 2. Jeżeli głosowanie przeprowadza się w ciągu jednego dnia, głosowanie odbywa się bez przerwy od godziny 7⁰⁰ do 21⁰⁰.

§ 2a. W jednym pomieszczeniu może znajdować się lokal wyłącznie jednej obwodowej komisji wyborczej. Jeżeli w jednym budynku znajdują się siedziby dwóch lub więcej obwodowych komisji wyborczych ich lokale powinny znajdować się w oddzielnych pomieszczeniach.

§ 3. Jeżeli głosowanie przeprowadza się w ciągu dwóch dni, głosowanie odbywa się pierwszego i drugiego dnia bez przerwy od godziny 7⁰⁰ do 21⁰⁰; przerwa następuje od godziny 21⁰⁰ pierwszego dnia do godziny 7⁰⁰ drugiego dnia.

§ 4. O godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania.

§ 5. [...]

Art. 40. [Urzędowe karty do głosowania]

§ 1. Głosowanie odbywa się przy pomocy urzędowych kart do głosowania.

§ 2. Na karcie do głosowania zamieszcza się informację o sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu.

§ 3. Karta do głosowania jest jedną kartką zadrukowaną jednostronnie. Wielkość i rodzaj czcionek oraz wielkość krutek przeznaczonych na postawienie znaku "x" są jednakowe dla oznaczeń wszystkich list i nazwisk kandydatów.

§3a. Karta do głosowania w wyborach do Sejmu, wyborach do Parlamentu Europejskiego, wyborach do rady gminy, wyborach do rady dzielnicy miasta stołecznego Warszawy, wyborach do rady powiatu lub wyborach do sejmiku województwa może w razie potrzeby składać się z odpowiedniej liczby zadrukowanych jednostronnie, trwale połączonych kartek przy czym:

1) na pierwszej kartce karty do głosowania umieszcza się odpowiedni tytuł („Karta do głosowania w wyborach...”) oraz spis treści zawierający nazwy zarejestrowanych komitetów wyborczych w kolejności wylosowanych numerów, ze wskazaniem numeru kartki karty do głosowania, na której znajduje się lista kandydatów danego komitetu wyborczego;

2) na drugiej kartce karty do głosowania umieszcza się czytelną informację o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;

3) na trzeciej i kolejnych kartkach karty do głosowania umieszcza się poszczególne listy kandydatów każdego z komitetów wyborczych, z uwzględnieniem wymagań określonych w § 3 zdanie drugie oraz symbol graficzny komitetu wyborczego.

W przypadku, gdy opracowanie lub wykonanie karty do głosowania zgodnie z przepisem § 3 zdanie pierwsze nie jest możliwe lub powodowałoby znaczne trudności w posługiwaniu się kartą, Państwowa Komisja Wyborcza może zdecydować, że karta do głosowania w danych wyborach będzie składać się z odpowiedniej liczby zadrukowanych jednostronnie, trwale połączonych kartek.

§ 3b. W przypadku, o którym mowa w § 3a, na pierwszej kartce karty do głosowania zamieszcza się wyłącznie informację o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu, natomiast na drugiej kartce karty do głosowania - spis treści karty do głosowania.

§ 4. Na karcie do głosowania oznacza się miejsce na umieszczenie pieczęci obwodowej komisji wyborczej oraz drukuje się, w przypadku wyborów:

- 1) Prezydenta Rzeczypospolitej - odcisk pieczęci Państwowej Komisji Wyborczej;
- 2) do Sejmu, do Senatu i do Parlamentu Europejskiego - odcisk pieczęci okręgowej komisji wyborczej;
- 3) do rad i wyborów wójta - odcisk pieczęci terytorialnej komisji wyborczej.

§ 5. Wzór kart do głosowania ustala Państwowa Komisja Wyborcza.

§6. Karty do głosowania są dokumentami z wyborów w rozumieniu art. 8 §1 i są przechowywane przez okres do 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio

[...]

Art. 41. [Wpływ dopisków na karcie do głosowania na ważność głosu]

Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych znaków lub dopisków na karcie do głosowania, w tym w kratce lub poza nią poza kratką nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.

[...]

Art. 42. [Urny wyborcze. Mężowie zaufania. Rejestrowanie czynności obwodowej komisji wyborczej]

§ 1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza sprawdza, czy urna jest pusta, po czym zamyka się urnę wyborczą i opieczętowuje ją pieczęcią komisji oraz sprawdza, czy na miejscu znajduje się spis wyborców i potrzebna liczba kart do głosowania właściwych dla przeprowadzanych wyborów, jak również czy w lokalu wyborczym znajduje się odpowiednia liczba łatwo dostępnych miejsc zapewniających tajność głosowania.

§ 2. Od chwili opieczętowania do końca głosowania urny wyborczej nie wolno otwierać.

§ 3. Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecne co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obecni członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w liczbie stanowiącej co najmniej 2/3 jej pełnego składu, w tym, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący

komisji lub jego zastępca, z zastrzeżeniem art. 43.

§ 4. W dniu głosowania w lokalu wyborczym podczas wszystkich czynności obwodowej komisji wyborczej mają prawo być obecni, na podstawie zaświadczenia wydanego zgodnie z przepisami kodeksu, mężowie zaufania.

§ 5. Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w § 1, do rozpoczęcia głosowania oraz od zamknięcia lokalu wyborczego do podpisania protokołu, o którym mowa w art. 75 § 1, czynności obwodowej komisji wyborczej w obwodach głosowania na obszarze kraju mogą być rejestrowane przez mężów zaufania z wykorzystaniem własnych urządzeń rejestrujących.

§ 6. Materiały zawierające zarejestrowany przebieg czynności, o których mowa w § 5 na wniosek męża zaufania, rejestrującego czynności o których mowa w § 5 mogą zostać zakwalifikowane jako dokumenty z wyborów w rozumieniu art. 8 § 1 i są przechowywane przez okres do 2 lat lub na wniosek innych uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio, mogą być udostępniane wyłącznie na potrzeby postępowania przed sądami i organami prokuratury.

§ 7. Udostępnianie materiałów zawierających zarejestrowany przebieg czynności, o których mowa w § 5, w celach innych niż określone w § 6, jest zabronione.

[...]

Art. 47. [Zakaz przerywania głosowania]

§ 1. Głosowania nie wolno przerywać. Gdyby wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie było przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie może zarządzić jego przerwanie, przedłużenie albo odroczenie do dnia następnego. Uchwałę w sprawie przedłużenia albo odroczenia do dnia następnego głosowania obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie podejmuje po uzyskaniu zgody właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia. Uchwała w tej sprawie powinna być natychmiast podana do publicznej wiadomości, przekazana właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, wójtowi oraz przesłana Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2. Jeżeli wskutek nadzwyczajnych wydarzeń zachodzi konieczność zamknięcia lokalu wyborczego obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie:

- 1) zapieczętowanie otwór urny wyborczej i oddaje urnę wraz z zapieczętowanym spisem wyborców na przechowanie przewodniczącemu komisji;
- 2) ustala protokolarnie:
 - a) liczbę niewykorzystanych kart do głosowania i umieszcza je w opieczętowanym pakiecie oraz oddaje je na przechowanie przewodniczącemu komisji,
 - b) liczbę osób uprawnionych do głosowania, czyli liczbę osób ujętych w spisie wyborców,
 - c) liczbę kart wydanych - na podstawie podpisów osób w spisie wyborców.

§ 3. Po wykonaniu czynności, o których mowa w § 2, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zamyka lokal wyborczy i opieczętowanie wejście do lokalu pieczęcią komisji. Pieczęć komisji oddaje się w takim

przypadku na przechowanie zastępcy przewodniczącego lub innemu członkowi komisji. Wójt zapewnia ochronę lokalu komisji w czasie przerwy w głosowaniu.

- § 4. W przypadku, o którym mowa w § 2, przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie stwierdza protokolarnie, czy pieczęcie na wejściu do lokalu wyborczym, na urnie, a także na pakietach z kartami do głosowania oraz ze spisem wyborców są nienaruszone.
- § 5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe wymagania w zakresie ochrony lokalu komisji w czasie przerwy w głosowaniu, w tym również zasady udzielania przez Policję pomocy wójtom w celu prawidłowej ochrony tych lokali.
- § 6. Szczegółowy sposób wykonywania przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w § 1-4, określa, w drodze uchwały, Państwowa Komisja Wyborcza, zapewniając poszanowanie zasad przeprowadzania wyborów oraz ochronę urny, a także kopert zwrotnych i innych dokumentów związanych z wyborami.
- § 7. [...]
[...]

Art. 52. [Postępowanie wyborcy w lokalu wyborczym]

- § 1. Przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości.
- § 2. Po wykonaniu czynności, o której mowa w § 1, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania właściwą dla przeprowadzanych wyborów, opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem w przeznaczony na to rubryce spisu wyborców.
- §2a Jeżeli otrzymujący kartę do głosowania, o której mowa w § 2, będący osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie może w związku z tym potwierdzić otrzymania karty do głosowania członek obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wydający kartę do głosowania sam stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę.
- § 3. Wyborca głosujący za granicą otrzymuje kartę do głosowania wyłącznie po okazaniu obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie ważnego polskiego paszportu lub w przypadku obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość. Na terenie państw Unii Europejskiej oraz państw, do których można wjechać na podstawie polskiego dowodu osobistego stosuje się przepisy art. 35 § 5.
- § 4. Wyborcę przedkładającego komisji zaświadczenie o prawie do głosowania dopuszcza się do głosowania po uprzednim wpisaniu go do spisu wyborców. Zaświadczenie o prawie do głosowania załącza się do spisu wyborców.
- § 5. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu wyborczym zapewniającego tajność głosowania.

§ 6. Wyborca wrzuca kartę do urny znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna. Wyborca może wrzucić kartę lub karty do głosowania do urny wyborczej w kopercie na kartę lub karty do głosowania, zwanej dalej "kopertą na kartę do głosowania".

§ 6a. Przewodniczący obwodowej komisji ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad, o których mowa w § 6.

§ 7. Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą [tu powinny być słowa „ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie”, brak tych słów jest błędem redakcyjnym projektu] czynności, o których mowa w art. 42 § 1 [sprawdzenie, czy urna jest pusta, przed rozpoczęciem głosowania], do podpisania protokołu, o którym mowa w art. 75 § 1, prowadzi się transmisję z lokalu wyborczego za pośrednictwem publicznie dostępnej sieci elektronicznego przekazywania danych. Szczegółowe informacje o dostępie do transmisji podaje się co najmniej na 24 godziny przed rozpoczęciem głosowania na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej. Kartę do głosowania wyborca wrzuca do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna. [ostatnie zdanie nie zostało usunięte z kodeksu wyborczego, tylko przesunięto do § 6]

§7a. W przypadku, gdy transmisja, o której mowa w §7 nie jest możliwa z przyczyn technicznych w trakcie pracy obwodowych komisji wyborczych w lokalu wyborczym, czynności podejmowane przez komisję są rejestrowane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk.

§ 8. Materiały zawierające transmitowany lub zarejestrowany przebieg czynności, o których mowa w § 7 są dokumentami z wyborów w rozumieniu art. 8 § 1 i są przechowywane przez okres do 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio. Wyborca może wrzucić kartę lub karty do głosowania do urny wyborczej w kopercie na kartę lub karty do głosowania, zwanej dalej "kopertą na kartę do głosowania". [ostatnie zdanie nie zostało usunięte z kodeksu wyborczego, tylko przesunięte do § 6]

§ 9. Dostępność kopert na karty do głosowania w lokalu wyborczym zapewnia:

- 1) na obszarze kraju - właściwy miejscowo urzędnik wyborczy wójt w ramach zadań zleconych gminie;
- 2) za granicą - konsul;
- 3) na polskim statku morskim - kapitan statku.

§10. Państwowa Komisja Wyborcza określa warunki techniczne transmisji, o której mowa w §7 oraz rejestracji, o której mowa w §7a.

Rozdział 6a **Głosowanie korespondencyjne**

[Projekt uchyla w całości rozdział 6a działu I kodeksu wyborczego przewidujący głosowanie korespondencyjne (art. 53a-53l).]

[...]

Rozdział 9

Ustalanie wyników głosowania w obwodzie

Art. 69. [Ustalanie wyników głosowania w obwodzie]

§ 1. Niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie ustala wyniki głosowania w obwodzie.

§ 2. Jeżeli głosowanie przeprowadza się w ciągu dwóch dni, obwodowa komisja wyborcza ustala wyniki głosowania po zakończeniu głosowania w drugim dniu.

§ 2. § 3. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie ustala wyniki głosowania w obwodzie odpowiednio do przeprowadzanych wyborów.

§ 3. § 3a. Czynności obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie związane z ustalaniem wyników głosowania w obwodzie wykonują wspólnie wszyscy obecni członkowie komisji.

§ 4. Warunki ważności głosu określają przepisy szczególne kodeksu.

Art. 70. [Pierwsze czynności komisji po zakończeniu głosowania]

§ 1. Niezwłocznie po zakończeniu głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wspólnie z przewodniczącym obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie zapieczętowane otwór urny wyborczej.

§ 1a. Po wykonaniu czynności o której mowa w § 1, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie przekazuje przewodniczącemu obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w obecności członków każdej z komisji obwodowej spis wyborców, urnę wyborczą wraz ze znajdującymi się w niej kartami do głosowania, egzemplarze protokołu głosowania w obwodzie, niewydane karty do głosowania, otrzymane w trakcie głosowania zaświadczenia o prawie do głosowania, akty pełnomocnictwa do głosowania oraz pieczęć komisji.

§ 1b. Z przekazania, o których mowa w §1a, sporządza się protokół przekazania, w którym wymienia się nazwę komisji, oraz miejsce, datę i godzinę wydania. Protokół podpisują wszyscy obecni przy przekazaniu członkowie każdej z komisji obwodowej, w tym obowiązkowo przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie oraz przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Taką samą kopię protokołu, o którym mowa w zdaniu pierwszym otrzymuje każdy członek komisji i mąż zaufania. Protokół, o którym mowa w zdaniu pierwszym przekazuje się właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie ustala, na podstawie spisu wyborców, liczbę osób uprawnionych do głosowania oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.

§ 3. Komisja ustala liczbę niewykorzystanych kart do głosowania, a następnie karty te umieszcza w zapieczętowanych pakietach.

Art. 71. [Przeliczenie wyjętych kart do głosowania oraz oddanych głosów]

§ 1. Po wykonaniu przez obwodową komisję wyborczą czynności, o których mowa w art. 70, przewodniczący obwodowej komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w

obecności jej członków otwiera urnę wyborczą, następnie po czym komisja liczy wyjęte z niej urny karty do głosowania, a następnie i ustala liczbę kart ważnych i liczbę kart nieważnych oraz, odpowiednio do przeprowadzanych wyborów, liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list, a także liczbę głosów nieważnych.

§1a. Liczenie wyjętych z urny kart do głosowania odbywa się w taki sposób, że przewodniczący obwodowej komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w obecności członków komisji w liczbie stanowiącej co najmniej 2/3 jej pełnego składu bierze do ręki kartę lub kolejno pojedyncze karty do głosowania, pokazuje każdą kartę wszystkim obecnym i głośno oznajmia, czy dana karta jest ważna, czy dany głos jest ważny i na kogo został oddany, z uwzględnieniem §1b;. Każdy z obecnych członków komisji samodzielnie odnotowuje treść oznajmienia przewodniczącego komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie; w każdej chwili może żądać karty do głosowania do swoich rąk w celu sprawdzenia.

§1b. W przypadku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborów do Senatu, oraz wyborów wójta, burmistrza lub prezydenta miasta przewodniczący komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie oznajmia, na którego kandydata został oddany szczególnie ważny głos. W przypadku wyborów do Sejmu, wyborów do Parlamentu Europejskiego, wyborów do rady gminy, wyborów do rady dzielnicy miasta stołecznego Warszawy, wyborów do rady powiatu oraz wyborów do sejmiku województwa przewodniczący komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie oznajmia, na którą listę i na którego kandydata został oddany szczególnie ważny głos.

§ 2. Kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli liczba kart ważnych do głosowania wyjętych z urny jest mniejsza lub większa od liczby kart wydanych, komisja podaje w protokole przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

[...]

Art. 75. [Sporządzenie protokołu głosowania w obwodzie]

§ 1. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie właściwy dla przeprowadzanych wyborów.

§ 2. W protokole, o którym mowa w § 1, wymienia się odpowiednio dane, o których mowa w art. 70 § 2, oraz, odpowiednio do przeprowadzanych wyborów, liczbę głosów nieważnych z wyszczególnieniem przyczyn nieważności i liczby głosów odpowiadających każdej z tych przyczyn podaniem przyczyny ich nieważności, liczbę głosów ważnych ogółem z wyszczególnieniem liczby głosów oddanych na poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list.

§2a. Protokół, o którym mowa w §1, sporządza się przed wprowadzeniem danych do sieci elektronicznego przekazywania danych. Dane wpisane do protokołu po jego podpisaniu przez osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie obecne przy jego sporządzaniu i opatrzeniu pieczęcią komisji są następnie wprowadzane do sieci elektronicznego przekazywania danych.

§ 3. W protokole wymienia się ponadto liczby, o których mowa w art. 70 § 3 i art. 71 § 1, a także

liczbę wyborców głosujących przez pełnomocnika.

§ 4. W protokole podaje się czas rozpoczęcia i zakończenia głosowania oraz omawia zarządzenia i inne podjęte decyzje, jak również inne istotne okoliczności związane z przebiegiem głosowania.

§ 5. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 6. Mężom zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.

§ 7. Członkom obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio do członków obwodowej komisji wyborczej, z tym że nie zwalnia ich to z obowiązku podpisania protokołu głosowania w obwodzie. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.

§ 8. Wzory protokołów, o których mowa w § 1, ustala Państwowa Komisja Wyborcza.

[Zgodnie z projektem, ustalaniem wyniku głosowania w obwodzie i sporządzeniem odpowiedniego protokołu ma zajmować się obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Tak więc wszędzie tam, gdzie kodeks wyborczy mówi o obwodowej komisji wyborczej w kontekście ustalania wyniku głosowania i sporządzania odpowiedniego protokołu (a nie w kontekście głosowania), projekt zastępuje wyrazy „obwodowa komisja wyborcza” wyrazami „obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników w obwodzie”. Dotyczy to w szczególności następujących przepisów: art. 76 § 2 i 3, art. 228 § 1 wprowadzenie do wyliczenia, art. 270 § 1 wprowadzenie do wyliczenia, art. 271, art. 313, art. 314 § 1 zdanie drugie, art. 349 § 2, art. 350, art. 441, art. 452 § 2, art. 468 § 1. Niniejszy dokument nie przytacza tych wszystkich przepisów.]

[...]

Art. 77. [Podanie do publicznej wiadomości wyniki głosowania w obwodzie]

§ 1. Niezwłocznie po sporządzeniu protokołu głosowania w obwodzie, przed jego przekazaniem właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości wyniki głosowania w obwodzie poprzez wywieszenie w lokalu wyborczym, w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców, kopii tego protokołu głosowania w obwodzie. Taką samą kopię otrzymuje każdy członek komisji i mąż zaufania. Protokół, o którym mowa w zdaniu pierwszym umieszcza się na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 2. Dane o wynikach głosowania w obwodzie wprowadza się do sieci elektronicznego przekazywania danych dopiero po sporządzeniu protokołu zgodnie z wymaganiami art. 75.

§ 3. Wyborcom, w ciągu 30 dni, przysługuje wgląd do protokołu głosowania w obwodzie w siedzibie gminy do której przekazano egzemplarz protokołu zgodnie z art. 76.

Art. 78. [Przekazywanie wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów głosowania]

§ 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie niezwłocznie po dokonaniu czynności określonych w art. 77 przekazuje do właściwej komisji

wyborczej wyższego stopnia, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie wraz z wyjaśnieniami komisji do zgłoszonych zarzutów, o których mowa w art. 75 § 6 i 103b § 1 pkt 3 7. W tym celu przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub jego zastępca osobiście transportuje te dokumenty do siedziby właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia albo wydaje je w siedzibie obwodowej komisji wyborczej osobie upoważnionej w formie pisemnej do odbioru protokołów przez przewodniczącego właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia. Mężowie zaufania mają prawo uczestniczyć przy przekazywaniu protokołu.

§2. Osoba przekazująca kopertę z dokumentami, o których mowa w § 1, oraz osoba upoważniona do jej odebrania sporządzają protokół przekazania, w którym wymienia się nazwę komisji, od której pochodzą te dokumenty, oraz miejsce, datę i godzinę wydania.

§3. Koperta nie może zostać otwarta na żadnym etapie czynności określonych w §2 ani nie może być przetrzymywana w jakimkolwiek miejscu poza siedzibą obwodowej komisji wyborczej lub siedzibą właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2. § 4. Wyniki głosowania z obwodów utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich są przekazywane przekazuje się okręgowej komisji wyborczej właściwej dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy, a wyniki głosowania z obwodów utworzonych na polskich statkach morskich – okręgowej komisji wyborczej właściwej dla siedziby armatora.

§ 3. § 5. Zasady i tryb przekazywania właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów głosowania, o których mowa w § 4 § 2, określa określi Państwowa Komisja Wyborcza, po zasięgnięciu opinii odpowiednio ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

Art. 79. [Przekazanie w depozyt dokumentów z głosowania oraz pieczęcie komisji]

§ 1. Po sporządzeniu protokołu głosowania obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie składa do opakowań zbiorczych osobno: ważne, nieważne i niewydane karty do głosowania. Po dokładnym zamknięciu opakowanie zbiorcze zapieczętowuje się, przy użyciu pieczęci komisji, w sposób uniemożliwiający jego otwarcie bez naruszenia odcisku pieczęci.

§ 2. § 1. Po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 78, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie niezwłocznie, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą, przekazuje w depozyt odpowiednio urzędnikowi wyborczemu wójtowi, konsulowi albo kapitanowi statku dokumenty z głosowania, opakowania zbiorcze zawierające karty do głosowania, o których mowa w §1 oraz pieczęć komisji. Należyte przechowanie dokumentów z głosowania, opakowań zbiorczych zawierających karty do głosowania, o których mowa w §1 oraz pieczęć komisji, gwarantujące właściwe ich zabezpieczenie zapewnia odpowiednio wójt, konsul, kapitan statku w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 3. § 2. Dokumenty, o których mowa w § 2 § 1 oraz opakowania zbiorcze zawierające karty do głosowania, o których mowa w §1, są udostępniane właściwemu sądowi w związku z postępowaniami w sprawach protestów wyborczych oraz na żądanie sądów, prokuratury lub Policji, prowadzących postępowanie karne.

§ 4. Otwarcie opakowania zbiorczego, o którym mowa w § 1 i wyjęcie z niego kart do głosowania może nastąpić jedynie w przypadku, gdy jest to konieczne w związku ze stosowaniem

niniejszego kodeksu lub innej ustawy, a o otwarciu postanowił właściwy organ wyborczy, sąd lub prokurator. Z czynności otwarcia opakowania zbiorczego i wyjęcia z niego kart do głosowania sporządza się protokół, w którym wymienia się datę, miejsce i podstawę tej czynności oraz osoby biorące w niej udział; osoby te podpisują protokół.

Art. 80. [Podawanie frekwencji w trakcie wyborów]

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza oraz obwodowe komisje ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie podają podaje w trakcie głosowania liczbę osób ujętych w spisach wyborców oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.

§ 2. Obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie przekazują Państwowej Komisji Wyborczej w trakcie głosowania dane liczbowe, o których mowa w art. 70 § 2.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza ustala tryb i sposób udostępniania oraz przekazywania danych, o których mowa w § 1 i 2.

[...]

Rozdział 11 Komitety wyborcze

[...]

Rozdział 11a Mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni

Art. 103a. Art. 103. [Mężowie zaufania]

§ 1. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona ma prawo może wyznaczyć po jednym mężu zaufania do komisji wyborczych, o których mowa w art. 152 §2 każdej obwodowej komisji wyborczej. Jeżeli komitet wyborczy nie zarejestrował kandydatów lub list kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych, mężów zaufania reprezentujących ten komitet można może wyznaczyć tylko do obwodowych komisji wyborczych do obwodowej komisji wyborczej na obszarze okręgu, w którym komitet ten zarejestrował kandydata lub listę kandydatów. W wyborach wójta komitet wyborczy może wyznaczyć mężów zaufania na obszarze całej gminy.

§2. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć jednego męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej.

§3. Mężem zaufania może być osoba mająca czynne prawo wyborcze do Sejmu, która nie kandyduje w wyborach ani nie jest pełnomocnikiem wyborczym, pełnomocnikiem finansowym lub członkiem komisji wyborczej.

§ 1. § 2. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona wydaje mężowi mężom zaufania zaświadczenie, którego wzór określa Państwowa Komisja Wyborcza według wzoru określonego przez Państwową Komisję Wyborczą. Mężowi zaufania wyznaczonemu do obwodowej komisji wyborczej w obwodzie głosowania utworzonym za granicą zaświadczenie może być także przekazane, najpóźniej w dniu wyborów, telefaksem lub w formie elektronicznej za pośrednictwem konsula.

§ 3. Funkcję męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowej komisji wyborczej i

terytorialnej komisji wyborczej może pełnić pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona.

Art. 103b.

§1. Mąż zaufania ma prawo:

1. brać udział we wszystkich czynnościach komisji, do której został wyznaczony, w szczególności być obecnym przy przekazywaniu protokołu obwodowej komisji wyborczej, przekazywaniu danych z protokołu rejonowej komisji wyborczej, sprawdzaniu pod względem arytmetycznej poprawności ustalenia wyników głosowania przez pełnomocników, o których mowa w art. 173, oraz sprawdzaniu prawidłowości ustalenia wyników głosowania;
2. być obecnym w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, głosowania, ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu;
3. wносить do protokołu uwagi, z wymieniem konkretnych zarzutów;
4. być obecnym przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§2. O wniesieniu uwag, o których mowa w §1 pkt 3, zamieszcza się w protokole adnotację.

Art. 103c.

§1. Zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszenie, do którego celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, ma prawo wyznaczyć po jednym obserwatorem społecznym do komisji wyborczych, o których mowa w art. 152 §2.

§2. Do obserwatorów społecznych stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu o mężach zaufania, z wyjątkiem art. 103b §1 pkt 3–4.

Rozdział 12 Kampania wyborcza

[...]

Art. 105. [Definicja agitacji wyborczej i termin jej rozpoczęcia]

§ 1. Agitacją wyborczą jest publiczne nakłanianie lub zachęcanie, do głosowania w określony sposób, w tym w szczególności **lub** do głosowania na kandydata określonego komitetu wyborczego.

§ 2. Agitację wyborczą można prowadzić od dnia przyjęcia przez właściwy organ zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego na zasadach, w formach i w miejscach, określonych przepisami kodeksu.

Art. 106. [Zbieranie podpisów popierających kandydatów]

§ 1. Agitację wyborczą może prowadzić każdy komitet wyborczy i każdy wyborca, w tym zbierać podpisy popierające zgłoszenia kandydatów po uzyskaniu pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego. **Każdy wyborca może prowadzić agitację wyborczą na rzecz kandydatów, w tym zbierać podpisy popierające zgłoszenia kandydatów, po uzyskaniu pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego.**

§ 2. Podpisy, o których mowa w § 1, można zbierać w miejscu, czasie i w sposób wykluczający stosowanie jakichkolwiek nacisków zmierzających do ich wymuszenia.

§ 3. Zbieranie lub składanie podpisów w zamian za korzyść majątkową lub osobistą jest zabronione.

[...]

Art. 108. [Zakazy agitacji wyborczej]

§ 1. Zabrania się prowadzenia agitacji wyborczej:

- 1) na terenie urzędów administracji rządowej i administracji samorządu terytorialnego oraz sądów;
- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie;
- 3) na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 2. Zabroniona jest agitacja wyborcza na terenie szkół wobec uczniów.

§ 3. Za agitację wyborczą nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegających na upowszechnianiu wśród uczniów wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, znaczeniu wyborów w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawa oraz zasadach organizacji wyborów.

§ 4. Na podmiotach wymienionych w § 1 i § 3 spoczywa obowiązek właściwego oznaczenia terenu i znajdujących się na nim budynków.

Art. 108a.

§ 1. § 4. Zabrania się komitetom wyborczym, kandydatom oraz wyborcom prowadzącym agitację wyborczą na rzecz komitetów wyborczych lub kandydatów organizowania loterii fantowych, innego rodzaju gier losowych oraz konkursów, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

§ 2. § 5. Zabrania się podawania lub oraz dostarczania, w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, napojów alkoholowych nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia.

§ 3. Zabrania się w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, nieodpłatnego rozdawania przedmiotów o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

Art. 110. [Materiały wyborcze]

[...]

§ 6. Plakaty i hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia agitacji wyborczej pełnomocnicy wyborczy obowiązani są usunąć w terminie 30 dni po dniu wyborów.

§ 6a. Obowiązek, o którym mowa w § 6 nie dotyczy sytuacji, w której plakaty i hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia agitacji wyborczej znajdują się na nieruchomościach, obiektach lub urządzeniach będących własnością prywatną, a pozostawienie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych po upływie terminu, o którym

mowa w § 6 nastąpi za zgodą właściciela.

§ 7. Wójt postanawia o usunięciu plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych nieusuniętych przez obowiązanych do tego pełnomocników wyborczych w terminie, o którym mowa w § 6. Koszty usunięcia ponoszą obowiązani.

§ 8. Powiatowy komisarz wyborczy z urzędu lub na wniosek zainteresowanego podmiotu bada, czy uchwały i decyzje odpowiednio rady gminy i wójta wynikające z przepisów porządkowych, przepisów o ruchu drogowym, przepisów dotyczących ochrony krajobrazu i innych, skutkujące ograniczeniami w umieszczaniu w przestrzeni publicznej materiałów wyborczych nie powodują nadmiernego ograniczenia prowadzenia kampanii wyborczej, w szczególności poprzez:

- 1) stworzenie faktycznej nierównowagi pomiędzy możliwościami prowadzenia kampanii wyborczej przez komitety wyborcze;
- 2) całkowite wyeliminowanie zgodnych z prawem powszechnie stosowanych metod prowadzenia kampanii wyborczej;
- 3) wymuszenie stosowania wyłącznie lub w nadmiernym stopniu metod prowadzenia kampanii wyborczej charakteryzującej się wysokimi kosztami.

§ 9. W przypadku stwierdzenia wystąpienia okoliczności, o których mowa w § 8 powiatowy komisarz wyborczy wydaje zarządzenie zastępcze uchylające lub zmieniające w całości lub w części uchwały lub decyzje, o którym mowa w § 8, o mocy obowiązywania ograniczonej przedmiotowo do materiałów wyborczych oraz do czasu trwania kampanii wyborczej.

§ 10. Zarządzenie, o którym mowa w § 10 podlega niezwłocznemu przekazaniu, organowi, który wydał uchylony lub zmieniony akt prawny oraz podaniu do publicznej wiadomości na zasadach obowiązujących przy ogłaszaniu uchylanego lub zmienianego aktu.

[Słowa „komisarz wyborczy” zostają zastąpione słowami „wojewódzki komisarz wyborczy” w wielu miejscach kodeksu wyborczego, a w szczególności w art. 122 § 1, w art. 140 § 3 pkt 2, w art. 142 § 5, w art. 143 § 3 i 4, w art. 144 § 5 - 7, w art. 145 § 5 i 6, w art. 149 § 6, w art. 168 w § 1, w art. 169, w art. 170 w § 1, 4, w art. 174 w § 1 w art. 180 w § 1 pkt 6 i 7, w art. 373 § 1, w art. 375 § 1, w art. 381 § 1, w art. 383 § 2a, 4, 4a, w art. 384 § 1, w art. 387 § 1 i 2, w art. 388 § 1, w art. 390 § 4 i 6, w art. 390a § 3, w art. 393 § 1, w art. 394 § 4 i 5, w art. 398 pkt 1, w art. 405 § 1 i 2, w art. 406 § 2, w art. 410 § 2 – 6, w art. 412, w art. 432 § 1 i 2, w art. 436 § 5, w art. 448 § 1 i 2, w art. 474 § 3, w art. 476 § 5, w art. 491a, w art. 492 § 2a, 3, 3a, w art. 493 § 1, w art. 509 § 1 i 2.

Niniejszy dokument nie przytacza wszystkich fragmentów kodeksu, w których dokonuje się takiej zmiany.]

[...]

Rozdział 14

Finansowanie wyborów z budżetu państwa

[...]

Art. 124. [Zasady pokrywania i przekazywania środków finansowych na wybory]

§ 1. Z budżetu państwa pokrywane są wydatki związane z:

- 1) zadaniami Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego

- przewidzianymi w kodeksie;
- 2) zadaniami komisarzy wyborczych i komisji wyborczych niższego stopnia oraz zapewnieniem ich obsługi przez wyznaczone do tych celów organy i jednostki organizacyjne;
 - 3) zadaniami organów administracji rządowej oraz podległych im urzędów centralnych i jednostek organizacyjnych, a także innych organów państwowych;
 - 4) zadaniami zleconymi jednostkom samorządu terytorialnego;
 - 5) refundacją wydatków, o których mowa w art. 154 § 6.
 - 6) zadaniami zleconymi archiwom państwowym;
 - 7) zadaniami urzędników wyborczych.

§ 2. [...]

Rozdział 15

Finansowanie kampanii wyborczej

[...]

Art. 132. [Źródła pozyskiwania środków finansowych przez komitety wyborcze]

[...]

§ 5. Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, z wyjątkiem

- 1) nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne, oraz
- 2) pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne,
- 3) wykorzystania przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne,
- 4) nieodpłatnego udostępniania miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy.

§ 6. [...]

[...]

DZIAŁ II

Organy wyborcze

Rozdział 1

Przepisy ogólne

[...]

Art. 153. [Członkostwo w komisji wyborczej]

§ 1. Można być członkiem tylko jednej komisji wyborczej. Nie mogą być członkami komisji kandydaci w wyborach, pełnomocnicy wyborczy, pełnomocnicy finansowi oraz mężowie zaufania.

§ 2. Członkostwo w komisji wyborczej wygasa z dniem podpisania zgody na kandydowanie w wyborach bądź objęcia funkcji pełnomocnika lub męża zaufania, o których mowa w § 1.

§ 3. Członkowie państwowej, okręgowej, rejonowej i terytorialnej komisji wyborczej oraz urzędnicy wyborczy nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów oraz list kandydatów.

§4. Członkowie obwodowej komisji wyborczej nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów oraz list kandydatów:

1) w lokalu wyborczym;

2) w trakcie czynności podejmowanych przez obwodową komisję wyborczą;

3) w trakcie przygotowań do prac obwodowej komisji wyborczej.

Art. 154. [Diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów dla członków komisji wyborczej]

§ 1. Członkom komisji wyborczych przysługują:

1) diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów;

2) zryczałtowane diety za czas związany z wykonywaniem zadań członka komisji w przypadku członków okręgowych, rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz za czas związany z przeprowadzeniem głosowania oraz ustaleniem wyników głosowania w przypadku członków odpowiednich obwodowych komisji wyborczych.

§ 2. W przypadku gdy członek okręgowej, rejonowej lub terytorialnej komisji wyborczej nie brał udziału we wszystkich posiedzeniach komisji, przysługująca mu dieta, o której mowa w § 1 pkt 2, ulega obniżeniu proporcjonalnie do liczby posiedzeń komisji, w których nie brał udziału.

§ 3. Członkom Państwowej Komisji Wyborczej, a także przewodniczącym okręgowych, i rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych, którzy pełnią funkcje z urzędu jako komisarze wyborczy, nie przysługują zryczałtowane diety, o których mowa w § 1 pkt 2.

§ 3a. Przepis § 1 pkt 1 stosuje się odpowiednio do członków Państwowej Komisji Wyborczej oraz komisarzy wyborczych.

§ 4. Członkowi obwodowej lub terytorialnej komisji wyborczej w związku z wykonywaniem zadań przysługuje do 5 dni zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.

§ 5. Osoby wchodzące w skład państwowych, okręgowych, rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz urzędnicy wyborczy korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni.

§ 5a. Osoby wchodzące w skład obwodowych komisji wyborczych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni:

1) w trakcie przebywania w lokalu wyborczym;

2) w trakcie czynności podejmowanych przez obwodową komisję wyborczą;

3) w trakcie przygotowań do prac obwodowej komisji wyborczej.

§ 6. [...]

Art. 155. [Inspekcje w celu realizacji zadań przewidzianych w kodeksie]

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza, komisarz wyborczy, okręgowa komisja wyborcza oraz rejonowa komisja wyborcza mogą utworzyć na czas wyborów swoje inspekcje w celu

realizacji zadań przewidzianych w kodeksie.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza może powierzyć wykonywanie zadań swojej inspekcji inspekcjom powołanym przez komisarza wyborczego, okręgową komisję wyborczą lub rejonową komisję wyborczą.

§ 3. Do osób powołanych w skład inspekcji stosuje się odpowiednio przepisy art. 154 § 1 i 4-6.

§ 4. Państwowa Komisja Wyborcza określi w drodze uchwały:

- 1) wysokość oraz szczegółowe zasady, na których przysługują diety, zryczałtowane diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów osobom powołanym w skład inspekcji,
 - 2) sposoby dokumentowania dni zwolnienia od pracy na czas udziału w pracach inspekcji
- biorąc pod uwagę zakres obowiązków osób powołanych w skład inspekcji.

Art. 156. [Zapewnianie obsługi i techniczno-materialnych warunków pracy komisji wyborczych]

§ 1. Obsługę i techniczno-materialne warunki pracy obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych, w tym możliwość wykorzystania techniki elektronicznej, oraz wykonania zadań związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów na obszarze gminy, powiatu lub województwa, zapewnia odpowiednio wójt, starosta lub marszałek województwa z zastrzeżeniem art. 191a § 9, art. 437, art. 458a, art. 467a, art. 484. Zadania wykonywane w tym zakresie są zadaniami zleconymi jednostek samorządu terytorialnego.

§ 2. [...]

Art. 156a.

§ 1. Tajność głosowania zapewnia się w szczególności przez przygotowanie w lokalu wyborczym odpowiedniej liczby łatwo dostępnych miejsc umożliwiających każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie bez styczności z innymi osobami obecnymi w lokalu wyborczym i w sposób niewidoczny dla tych osób.”;

§2. W lokalu wyborczym umieszcza się w miejscu widocznym dla wyborców godło państwowe.

Rozdział 2 Państwowa Komisja Wyborcza

Art. 157. [Właściwość i skład Państwowej Komisji Wyborczej. Powołanie sędziów]

[Zmiany w tym artykule wchodzi w życie z dniem następującym po dniu wyborów do Sejmu zarządzonych w związku z upływem obecnej kadencji Sejmu.]

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza jest stałym najwyższym organem wyborczym właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendów.

§ 2. W skład Państwowej Komisji Wyborczej wchodzi:

- 1) jeden sędzia 3 sędziów Trybunału Konstytucyjnego, wskazany wskazanych przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego;
- 2) 3 sędziów Sądu Najwyższego, wskazanych przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego;
- 2) 3) jeden sędzia 3 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, wskazany wskazanych przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego;.

3) 7 osób mających kwalifikacje do zajmowania stanowiska sędziego, wskazanych przez Sejm.

§ 2a. Wymaganie, o którym mowa w § 2 pkt 3, nie dotyczy osoby która:

1) ma co najmniej trzyletni staż pracy na stanowisku prokuratora, Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jej wiceprezesa lub radcy albo wykonywania w Polsce zawodu adwokata, radcy prawnego lub notariusza,

2) pracowała w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.

§ 2b. Kadencja członków Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 1-2 wynosi 9 lat.

§ 2c. Kadencja członka Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 3 odpowiada kadencji Sejmu z zastrzeżeniem art. 158 § 1a.

§ 2a. Kadencja członka Państwowej Komisji Wyborczej wynosi 9 lat.

§ 3. Członków Państwowej Komisji Wyborczej powołuje Prezydent Rzeczypospolitej w drodze postanowienia. Sędziów, o których mowa w § 2, powołuje w skład Państwowej Komisji Wyborczej Prezydent Rzeczypospolitej, w drodze postanowienia.

§ 4. W skład Państwowej Komisji Wyborczej może wchodzić lub zostać powołany także sędzia w stanie spoczynku.

§ 4a. Kandydatów na członków Państwowej Komisji Wyborczej powoływanych na podstawie § 2 pkt 3 wskazują kluby poselskie, z tym że liczba tych członków musi odzwierciedlać proporcjonalnie reprezentację w Sejmie klubów poselskich.

§ 4b. Liczba członków powołanych w skład Państwowej Komisji Wyborczej, spośród wskazanych przez jeden klub poselski nie może być większa niż 3, z zastrzeżeniem § 4c.

§ 4c. W przypadku, gdy w danej kadencji Sejmu są dwa kluby poselskie, pozostałego kandydata do części Państwowej Komisji Wyborczej, o której mowa w § 2 pkt 3 wyłania się w drodze losowania przeprowadzonego przez Prezydium Sejmu spośród osób zgłoszonych przez kluby poselskie; każdy z nich może zgłosić do losowania jedną osobę.

§ 4d. Po powołaniu członków Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 3, zmiany w liczbie i składzie klubów poselskich zachodzące w trakcie tej samej kadencji Sejmu nie mają wpływu na skład Komisji.

§ 4e. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 3, nie mogą należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją. § 5. Państwowa Komisja Wyborcza wybiera ze swojego składu i odwołuje przewodniczącego oraz dwóch zastępców przewodniczącego.

§ 5. Państwowa Komisja Wyborcza wybiera ze swojego składu i odwołuje przewodniczącego oraz dwóch zastępców przewodniczącego. Funkcję przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej może pełnić wyłącznie osoba powołana w trybie § 2 pkt 1, 2.

§ 6. Funkcję sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej pełni Szef Krajowego Biura Wyborczego, który uczestniczy w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

§ 7. Postanowienie, o którym mowa w § 3, podaje się do publicznej wiadomości oraz ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

Art. 158. [Przypadki wygaśnięcia członkostwa w PKW. Uzupełnienie składu]

[Zmiany w tym artykule wchodzi w życie z dniem następującym po dniu wyborów do Sejmu zarządzonych w związku z upływem obecnej kadencji Sejmu.]

§ 1. Wygaśnięcie członkostwa w Państwowej Komisji Wyborczej przed upływem kadencji następuje w przypadku:

- 1) zrzeczenia się członkostwa;
- 2) o którym mowa w art. 153 § 2;
- 3) śmierci członka Komisji;
- 4) ukończenia 70 lat przez członka Komisji;
- 5) odwołania **członka Komisji** przez Prezydenta Rzeczypospolitej na uzasadniony wniosek **podmiotu wskazującego Prezesa, który wskazał sędziego jako członka Komisji.**

§1a. Członkostwo osób powołanych w myśl art. 157 §2 pkt 3 wygasa z mocy prawa po upływie 150 dni od dnia wyborów do Sejmu.

§ 2. Uzupełnienie składu Państwowej Komisji Wyborczej następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 157 § 7 stosuje się odpowiednio.

§3. Jeżeli członkostwo osoby powołanej w myśl art. 157 § 2 pkt 3 wygasło przed upływem kadencji Sejmu, pierwszeństwo wskazania innej osoby na jej miejsce przysługuje temu samemu klubowi poselskiemu.

[...]

Art. 159. [Niezależność pełnienia funkcji w PKW. Wynagrodzenie miesięczne członków PKW]

§ 1. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej pełnią swoje funkcje w Komisji niezależnie od swoich obowiązków służbowych **w ramach pełnionej funkcji sędziego.**

§ 2. Osobom wchodzącym w skład Państwowej Komisji Wyborczej przysługuje wynagrodzenie miesięczne ustalane na podstawie kwoty bazowej przyjmowanej do ustalenia wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, z zastosowaniem mnożników:

- 1) dla przewodniczącego - 3,5;
- 2) dla zastępcy przewodniczącego - 3,2;
- 3) dla członków Komisji - 3,0.

§ 3. Wynagrodzenie, o którym mowa w § 2, przysługuje niezależnie od uposażenia wypłacanego z **innego tytułu tytułu pełnionej funkcji sędziego albo uposażenia przysługującego sędziemu w stanie spoczynku.**

Art. 160. [Zadania Państwowej Komisji Wyborczej]

§ 1. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej w sprawach związanych z przeprowadzaniem wyborów należy:

[...]

- 8) przedstawianie po każdym wyborach Prezydentowi Rzeczypospolitej, Marszałkowi Sejmu,

Marszałkowi Senatu oraz Prezesowi Rady Ministrów informacji o realizacji przepisów kodeksu i ewentualnych propozycji ich zmian;

8a) przeprowadzenie sprawdzenia wybranych kart do głosowania i innych dokumentów z wyborów w celu wykluczenia podejrzenia nieprawidłowości w przebiegu wyborów w razie powzięcia uzasadnionego podejrzenia o możliwości wystąpienia nieprawidłowości;

9) prowadzenie i wspieranie działań informacyjnych zwiększających wiedzę obywateli na temat prawa wyborczego, w szczególności zasad głosowania oraz warunków ważności głosu w danych wyborach;

9a) skierowanie, w okresie 14 dni przed dniem wyborów przystępnej informacji o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu do możliwie największej liczby wyborców z wykorzystaniem strony internetowej Komisji i za pośrednictwem środków masowego przekazu;

10) wykonywanie innych zadań określonych w ustawach.

§ 2. [...]

Art. 161. [Wytyczne i uchwały Państwowej Komisji Wyborczej]

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisarzy wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnienia dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów, jak i dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza uchyla uchwały okręgowych i rejonowych komisji wyborczych oraz postanowienia komisarzy wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodne z jej wytycznymi i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpoznania bądź podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień, w szczególności w przypadkach określonych w §1 i 2, na posiedzeniu jawnym w obecności co najmniej 2/3 jej pełnego składu w tym przewodniczącego Komisji lub jednego z jego zastępców.

§ 4. Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej zapadają większością głosów w obecności co najmniej 5 członków, w tym przewodniczącego Komisji lub jednego z jego zastępców. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos prowadzącego obrady, jeżeli nie wstrzymał się od głosu.

Art. 161a.

§1. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej w sprawach, o których mowa w art. 161 § 1. Skargę wnosi się w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia uchwały.

§2. Wniesienie skargi wstrzymuje wykonanie uchwały Państwowej Komisji Wyborczej w zakresie, którego dotyczy skarga.

§3. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w postępowaniu nieprocesowym w terminie 7 dni.

§4. Uczestnikami postępowania są skarżący oraz Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej albo jego zastępca.

§5. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.

§6. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej.

§7. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie uchyla ją albo zmienia w zakresie wskazanym w orzeczeniu.

Art. 162. [Delegacja do określenia warunków i sposobu wykorzystania technik elektronicznych]

§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza określa:

1) warunki i sposób pomocniczego wykorzystania techniki elektronicznej przy:

a) ustalaniu wyników głosowania,

b) sporządzaniu protokołów przez obwodowe komisje wyborcze ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie, terytorialne, rejonowe i okręgowe komisje wyborcze oraz Państwową Komisję Wyborczą,

c) sprawdzaniu pod względem zgodności arytmetycznej poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodzie,

d) ustalaniu wyników wyborów,

2) tryb pomocniczego przekazywania danych z protokołów, o których mowa w pkt 1, za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych,

3) tryb przekazywania przez obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trakcie głosowania danych o liczbie osób uprawnionych do głosowania i liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania, oraz sposób podawania tych danych do publicznej wiadomości, jeżeli przepisy szczególne to przewidują

- uwzględniając konieczność zapewnienia warunków bezpieczeństwa wprowadzania i przetwarzania danych oraz ich przekazywania i odbioru.

§ 2. Oprogramowanie służące elektronicznej obsłudze czynności, o których mowa w § 1, tworzy się zgodnie z wymaganiami ustalonymi przez Państwową Komisję Wyborczą i pod jej nadzorem. Państwowa Komisja Wyborcza zapewnia oprogramowanie dla wykonania czynności, o których mowa w § 1.

§3. Do obsługi czynności, o których mowa w §1, można stosować jedynie urządzenia techniczne i oprogramowanie, do których prawa majątkowe przysługują wyłącznie Skarbowi Państwa. Muszą one być usytuowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i być w wyłącznej dyspozycji Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego. Tworzenie i eksploatacja systemu nie mogą być powierzane podmiotom zewnętrznym w stosunku do Krajowego Biura Wyborczego.

[...]

Rozdział 3 Komisarze Komisarz wyborczy

Art. 166. [Funkcja komisarza wyborczego]

§ 1. Wojewódzki komisarz wyborczy jest pełnomocnikiem Państwowej Komisji Wyborczej wyznaczonym na obszar województwa stanowiący województwo lub część jednego

województwa. Powiatowy komisarz wyborczy jest pełnomocnikiem Państwowej Komisji Wyborczej wyznaczonym na obszar powiatu

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza określa właściwość terytorialną komisarzy wyborczych oraz właściwość rzeczową w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojevodzkim, z uwzględnieniem zadań związanych z wyborami do sejmiku województwa oraz zadań, o których mowa w art. 167 § 1 pkt 8 i 9.

§ 3. Komisarzy wyborczych powołuje w każdym województwie i w każdym powiecie, w tym w miastach na prawach powiatu, w liczbie od 2 do 6, spośród sędziów, na okres 5 lat, Państwowa Komisja Wyborcza, spośród osób mających wykształcenie prawnicze na wniosek Ministra Sprawiedliwości. Ta sama osoba może być ponownie powołana na stanowisko komisarza.

§ 3a Właściwy miejscowo starosta zapewnia warunki pracy umożliwiające prawidłowe wykonywanie zadań przez powiatowego komisarza wyborczego.

§ 4. Komisarzem wyborczym może być także sędzia w stanie spoczynku, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 lat.

§ 5. Komisarz wyborczy pełni swoją funkcję niezależnie od sprawowania urzędu sędziego właściwego sądu.

§ 6. Komisarzom wyborczym przysługuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości wynagrodzenia członka Państwowej Komisji Wyborczej. Przepis art. 159 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 7. Funkcja komisarza wyborczego wygasa w przypadku:

- 1) zrzeczenia się funkcji;
- 2) śmierci;
- 3) ustania stosunku służbowego sędziego;
- 4) ukończenia 70 lat przez komisarza będącego sędzią w stanie spoczynku;
- 5) odwołania.

§ 8. Państwowa Komisja Wyborcza odwołuje komisarza wyborczego przed upływem okresu, na jaki został powołany:

- 1) w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków komisarza wyborczego;
- 2) na uzasadniony wniosek prezesa właściwego sądu;
- 3) na uzasadniony wniosek Ministra Sprawiedliwości.

§ 9. W przypadkach, o których mowa w § 7 i 8, powołanie komisarza wyborczego następuje w trybie i na zasadach określonych w § 3.

§ 10. W razie czasowej niemożności pełnienia funkcji przez komisarza wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza może powierzyć pełnienie tej funkcji, na ten okres, innemu komisarzowi wyborczemu lub innej osobie zapewniającej rzetelne wykonanie czynności wyborczych.

Art. 167. [Zadania komisarza wyborczego]

§ 1. Do zadań wojewódzkiego komisarza wyborczego należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;

- 2) zapewnianie, we współdziałaniu z organami jednostek samorządu terytorialnego, powiatowymi komisarzami wyborczymi oraz urzędnikami wyborczymi organizacji wyborów do rad na obszarze województwa;
- 3) powoływanie wojewódzkiej komisji wyborczej terytorialnych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie wojewódzkiej komisji wyborczej terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego po wykonaniu ich ustawowych zadań;
- 4) rozpatrywanie skarg na działalność terytorialnych komisji wyborczych;
- 5) kontrolowanie, w zakresie ustalonym przez Państwową Komisję Wyborczą, prawidłowości sporządzania spisów wyborców;
- 6) podawanie do publicznej wiadomości informacji o składach terytorialnych komisji wyborczych powołanych na obszarze województwa;
- 7) udzielanie, w miarę potrzeby, terytorialnym i obwodowym komisjom wyborczym wyjaśnień;
- 8) ustalanie zbiorczych wyników wyborów do rad oraz wyborów wójtów przeprowadzonych na obszarze województwa i ogłaszanie ich w trybie określonym w kodeksie;
- 9) przedkładanie sprawozdania z przebiegu wyborów na obszarze województwa, wraz z ich wynikami, Państwowej Komisji Wyborczej;
- 9a) wydawanie decyzji w zakresie tworzenia, zmiany granic i liczby mandatów w okręgach wyborczych w wyborach samorządowych;
- 10) wykonywanie innych czynności przewidzianych w [ustawach](#) lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Wojewódzki komisarz wyborczy uchyla uchwały terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodne z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpatrzenia lub podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.

§ 2a. Do zadań powiatowego komisarza wyborczego należy:

- 1) tworzenie i zmiana obwodów głosownia, w szczególności ustalenie ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych;
- 2) zarządzanie wydrukowania kart do głosownia oraz dostarczenie ich za pośrednictwem urzędników wyborczych właściwym komisjom wyborczym;
- 3) występuje [\[sic\]](#) z wnioskiem do wojewódzkiego komisarza wyborczego w sprawie podziału odpowiednio gminy, powiatu, województwa na okręgi wyborcze w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego;
- 4) powoływanie powiatowych, gminnych komisji wyborczych, obwodowych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie powiatowych, gminnych komisji wyborczych w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego po wykonaniu ich ustawowych zadań i rozwiązywanie obwodowych komisji wyborczych;
- 5) wykonywanie innych czynności przewidzianych ustawą oraz zleconych przez

wojewódzkiego komisarza wyborczego lub Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2b. Powiatowy komisarz wyborczy jest zwierzchnikiem urzędników wyborczych.

§ 3. Komisarz wyborczy wydaje postanowienia w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

[...]

Rozdział 6 Terytorialna komisja wyborcza

Art. 178. [Powołanie, skład i pierwsze posiedzenie terytorialnej komisji wyborczej]

§ 1. Terytorialne komisje wyborcze powołuje, najpóźniej w 35 55 dniu przed dniem wyborów:

1) w przypadku wojewódzkiej komisji wyborczej - wojewódzki komisarz wyborczy

2) w przypadku powiatowej i gminnej komisji wyborczej – powiatowy komisarz wyborczy – spośród wyborców zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, z zastrzeżeniem § 6. Zgłoszenia kandydatów na członków terytorialnej komisji wyborczej dokonuje się najpóźniej w 40 60 dniu przed dniem wyborów.

§ 2. W skład terytorialnej komisji wyborczej wchodzi od 7 do 9 osób, z zastrzeżeniem § 6, które mają bierne prawo wyborcze do Sejmu: stale zamieszkałych na obszarze działania danej rady.

1) w liczbie nieprzekraczającej 6 – po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa, z tym że kandydatów można zgłaszać tylko na obszarze województwa, na terenie którego komitet wyborczy wprowadził w ostatnich wyborach radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu; jeżeli liczba takich komitetów wyborczych jest mniejsza niż 6, prawo wskazania dodatkowej osoby mają pełnomocnicy komitetów wyborczych, o których mowa w pkt 2;

2) po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących pozostałe komitety wyborcze,

- z zastrzeżeniem § 3.

§ 3. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2:

1) okazała się mniejsza niż 9 – pozostałych kandydatów do składu komisji wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez wszystkich pełnomocników wyborczych; każdy z nich może zgłosić do losowania tyle osób, ile brakuje do liczby 9;

2) miała być większa niż 9 – kandydatów do składu komisji, w liczbie stanowiącej różnicę między liczbą 9 a liczbą członków powoływanych na podstawie § 2 pkt 1, wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, o których mowa w § 2 pkt 2; każdy z nich może zgłosić do losowania tylko jedną osobę.

§ 4. Losowanie, o którym mowa w § 3, przeprowadza:

1) w przypadku wojewódzkiej komisji wyborczej - wojewódzki komisarz wyborczy,

2) w przypadku powiatowej i gminnej komisji wyborczej – powiatowy komisarz wyborczy.

§ 3. W skład terytorialnej komisji wyborczej wchodzi co najmniej po jednym wyborcy zgłoszonym przez każdego pełnomocnika wyborczego, z zastrzeżeniem § 4 i 5.

§ 4. W przypadku zgłoszenia do składu terytorialnej komisji wyborczej liczby kandydatów przekraczającej dopuszczalny skład komisji o składzie komisji decyduje publiczne losowanie przeprowadzone przez komisarza wyborczego.

§ 5. Jeżeli liczba kandydatów zgłoszonych w trybie, o którym mowa w § 1, jest mniejsza od dopuszczalnego minimalnego składu liczbowego komisji, uzupełnienia jej składu dokonuje komisarz wyborczy w ciągu 3 dni po upływie terminu, o którym mowa w § 1 zdanie drugie, spośród osób stale zamieszkałych na obszarze działania danej rady.

§ 6. W skład wojewódzkiej i powiatowej komisji wyborczej oraz komisji wyborczej w mieście na prawach powiatu wchodzi z urzędu, jako jej przewodniczący, właściwy terytorialnie komisarz wyborczy sędzia wskazany przez prezesa właściwego miejscowo sądu okręgowego.

§ 7. Pierwsze posiedzenie:

1) wojewódzkiej komisji wyborczej – zwołuje komisarz wojewódzki wyborczy.

2) § 8. Pierwsze posiedzenie powiatowej i lub gminnej komisji wyborczej – zwołuje powiatowy komisarz wyborczy, z upoważnienia komisarza wyborczego, odpowiednio starosta lub wójt.

§ 9. Terytorialna komisja wyborcza na pierwszym posiedzeniu wybiera ze swojego składu przewodniczącego i jego zastępcę, z zastrzeżeniem § 6.

§ 10. Skład terytorialnej komisji wyborczej komisarz wyborczy podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 11. Państwowa Komisja Wyborcza określa sposób zgłaszania kandydatów na członków terytorialnych komisji wyborczych, wzór zgłoszenia oraz zasady powoływania tych komisji, w tym tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w § 3 § 4.

Art. 179. [Przypadki wygaśnięcia członkostwa. Odwołanie członka. Uzupełnienie składu]

§ 1. Wygaśnięcie członkostwa w terytorialnej komisji wyborczej następuje w przypadku:

1) zrzeczenia się członkostwa;

2) o którym mowa w art. 153 § 2;

3) śmierci członka komisji;

4) utraty prawa wybierania;

5) niespełniania warunku, o którym mowa w art. 178 § 2;

6) odwołania.

§ 2. Przepis § 1 pkt 4 i 5 nie dotyczy członka komisji, o którym mowa w art. 178 § 6.

§ 3. Właściwy komisarz wyborczy odwołuje członka terytorialnej komisji wyborczej:

1) w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków członka komisji;

2) na uzasadniony wniosek prezesa sądu okręgowego w odniesieniu do wskazanego przez niego sędziego.

§ 4. Uzupełnienie składu terytorialnej komisji wyborczej następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 178 § 10 stosuje się odpowiednio.

Art. 180. [Zadania terytorialnej komisji wyborczej]

§ 1. Do zadań terytorialnej komisji wyborczej należy:

- 1) rejestrowanie kandydatów na radnych;
- 2) zarządzanie druku obwieszczeń wyborczych i podanie ich do publicznej wiadomości w trybie określonym w kodeksie;
- 3) zarządzanie druku kart do głosowania i ich dostarczania obwodowym komisjom wyborczym;
- 4) rozpatrywanie skarg na działalność obwodowych komisji wyborczych;
- 5) ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów do rady i ogłoszenie ich w trybie określonym w kodeksie;
- 6) przesłanie wyników głosowania i wyników wyborów komisarzowi wyborczemu;
- 7) wykonywanie innych czynności określonych w kodeksie lub zleconych przez komisarza wyborczego.

§ 2. Do zadań gminnej komisji wyborczej należy także rejestrowanie kandydatów na wójta oraz ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów wójta oraz ogłoszenie ich w trybie określonym w kodeksie.

Art. 181. [Zapewnienie obsługi administracyjnej. Urzędnik wyborczy]

Obsługę administracyjną właściwej terytorialnej komisji wyborczej oraz wykonanie zadań wyborczych odpowiednio na obszarze województwa, powiatu lub gminy zapewnia marszałek województwa, starosta lub wójt, jako zadanie zlecone. W tym celu marszałek województwa, starosta lub wójt może ustanowić pełnomocnika do spraw wyborów - urzędnika wyborczego. Zasady współdziałania urzędnika wyborczego z Krajowym Biurem Wyborczym określa porozumienie zawarte odpowiednio pomiędzy marszałkiem, starostą lub wójtem a Szefem Krajowego Biura Wyborczego lub upoważnioną przez niego osobą.

Rozdział 7 Obwodowa komisja wyborcza

Art. 182. [Powołanie, skład i pierwsze posiedzenie obwodowej komisji wyborczej]

§ 1. Obwodowa komisja wyborcza składa się z obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie.

§ 2. § 1. Obwodową komisję wyborczą powołuje spośród wyborców, najpóźniej w 21. dniu przed dniem wyborów, powiatowy komisarz wyborczy,:

- 1) w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów - wójt,
- 2) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójtów najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów - właściwa terytorialna komisja wyborcza

- z zastrzeżeniem przepisów art. 183.

§ 2a. W skład każdej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie powołuje się 9 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby:

- 1) w liczbie nie mniejszej niż 6 – po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa, z tym że kandydatów można zgłaszać tylko na obszarze województwa, na terenie którego komitet wyborczy wprowadził w ostatnich wyborach radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu; jeżeli liczba takich komitetów wyborczych jest mniejsza niż 6, prawo wskazania dodatkowej osoby mają pełnomocnicy komitetów wyborczych, o których mowa w pkt 2;
- 2) po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących pozostałe komitety wyborcze,

- z zastrzeżeniem § 2b.

§ 2b. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2a:

- 1) okazała się mniejsza niż 9 – pozostałych kandydatów do składu komisji wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez wszystkich pełnomocników wyborczych; każdy z nich może zgłosić do losowania tyle osób, ile brakuje do liczby 9;
- 2) miała być większa niż 9 – kandydatów do składu komisji, w liczbie stanowiącej różnicę między liczbą 9 a liczbą członków powoływanych na podstawie § 2a pkt 1, wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, o których mowa w § 2a pkt 2; każdy z nich może zgłosić do losowania tylko jedną osobę.

§2c. Losowanie, o którym mowa w § 2b, przeprowadza powiatowy komisarz wyborczy.

§ 2. W skład obwodowej komisji wyborczej utworzonej dla obwodu:

- 1) do 2000 mieszkańców powołuje się od 6 do 8 osób,
- 2) od 2001 do 3000 mieszkańców powołuje się od 8 do 10 osób

- spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

§ 2a. W skład obwodowych komisji wyborczych, o których mowa w § 2, powołuje się także po jednej osobie wskazanej przez wójta spośród pracowników samorządowych gminy lub gminnych jednostek organizacyjnych.

§ 3. W skład obwodowych komisji wyborczych o których mowa w § 1, w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów powołuje się:

- 1) od 4 do 6 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby;

2) jedną osobę wskazaną przez wójta spośród pracowników jednostki, w której utworzony jest obwód.

§ 4. Kandydatami, o których mowa w § 2 oraz w § 3 pkt 1, mogą być tylko osoby ujęte w stałym rejestrze wyborców danej gminy.

§ 5. Pełnomocnik wyborczy lub upoważniona przez niego osoba może zgłosić tylko po jednym kandydacie do każdej obwodowej komisji wyborczej na obszarze okręgu wyborczego, w którym została zarejestrowana zgłoszona przez niego lista kandydatów na posłów, posłów do Parlamentu Europejskiego, radnych lub zarejestrowany został kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej, senatora lub wójta. Zgłoszenia w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje się najpóźniej w 23 dniu przed dniem wyborów. Zgłoszenia w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójtów dokonuje się najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów.

§ 6. Zgłoszenie do składu obwodowej komisji wyborczej następuje po uzyskaniu zgody osoby, której ma dotyczyć.

§ 7. W przypadku zgłoszenia do składu obwodowej komisji wyborczej liczby kandydatów przekraczającej dopuszczalny skład komisji, skład komisji ustala się w drodze publicznego losowania przeprowadzonego przez wójta.

§ 8. Jeżeli liczba kandydatów zgłoszonych w trybie, o którym mowa w § 5, jest mniejsza od dopuszczalnego minimalnego składu liczbowego komisji, uzupełnienia jej składu dokonuje wójt spośród osób ujętych w stałym rejestrze wyborców tej gminy. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 9. Pierwsze posiedzenie obwodowej komisji wyborczej zwołuje powiatowy komisarz wyborczy wójt.

§ 10. Obwodowa komisja wyborcza na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród siebie przewodniczącego i jego zastępcę. Skład komisji podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 11. Państwowa Komisja Wyborcza określa sposób zgłaszania kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, wzór zgłoszenia oraz zasady powoływania tych komisji, w tym tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w §2a § 7.

[...]

Art. 184. [Przypadki wygaśnięcia członkostwa w obwodowej komisji wyborczej]

§ 1. Wygaśnięcie członkostwa w obwodowej komisji wyborczej następuje w przypadku:

1) zrzeczenia się członkostwa;

2) o którym mowa w art. 153 § 2;

2a) wyrażenia zgody na kandydowanie w wyborach przez osobę będącą w stosunku do członka komisji małżonkiem, wstępnym, zstępnym, rodzeństwem, małżonkiem zstępnego lub przysposobionego albo pozostającą z nim w stosunku przysposobienia;

3) śmierci członka komisji;

4) utraty prawa wybierania;

5) niespełniania warunku, o którym mowa w art. 182 § 4;

6) odwołania.

§ 2. Powiatowy komisarz wyborczy Wójt odwołuje członka obwodowej komisji wyborczej w przypadku nieuczestniczenia w pracach komisji bez usprawiedliwienia lub podejmowania działań sprzecznych z prawem niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków przez członka komisji.

§ 3. W wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego organem właściwym do odwołania członka obwodowej komisji wyborczej w przypadkach, o których mowa w § 2, jest właściwa terytorialnie komisja wyborcza wyższego stopnia.

§ 4. Uzupełnienie składu obwodowej komisji wyborczej następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 182 § 10 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Art. 185. [Zadania obwodowej komisji wyborczej]

§ 1. Do zadań obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie należy:

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie;
- 2) czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa wyborczego w miejscu i czasie głosowania.;

§ 2. Do zadań obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie należy:

- 1) 3) ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do publicznej wiadomości;
- 2) 4) przesłanie wyników głosowania do właściwej komisji wyborczej.

[...]

Rozdział 8 Krajowe Biuro Wyborcze

Art. 187. [Zadania Krajowego Biura Wyborczego]

§ 1. Krajowe Biuro Wyborcze zapewnia obsługę Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych, Korpusu Urzędników Wyborczych oraz innych organów wyborczych w zakresie określonym w kodeksie oraz innych ustawach.

§ 2. [...]

[...]

Art. 189. [Współdziałanie Krajowego Biura Wyborczego z innymi organami]

[...]

§ 3. Zasady współdziałania organów jednostek samorządu terytorialnego z Krajowym Biurem Wyborczym określają przepisy art. 181 i art. 156 § 1, 2 i 4.

Art. 190. [Powołanie i odwołanie Szefa Krajowego Biura Wyborczego]

§ 1. Szef Krajowego Biura Wyborczego jest organem wykonawczym Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 2. Szef Krajowego Biura Wyborczego jest powoływany i odwoływany przez Państwową Komisję Wyborczą na wniosek jej przewodniczącego na okres 7 lat, spośród kandydatów zgłoszonych przez Prezydenta Rzeczypospolitej, Sejm, Senat. Każdy z podmiotów, o których mowa w zdaniu pierwszym może zgłosić tylko jednego kandydata.

§ 3. Do Szefa Krajowego Biura Wyborczego stosuje się przepisy dotyczące osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. Wynagrodzenie Szefa Krajowego Biura Wyborczego odpowiada wysokości wynagrodzenia sekretarza stanu.

[...]

Art. 191a.

§ 1. W każdej gminie działają urzędnicy wyborczy powoływani przez Szefa Krajowego Biura Wyborczego.

§ 2. Urzędnicy wyborczy tworzą Korpus Urzędników Wyborczych.

§ 3. Urzędników wyborczych powołuje się dla obszaru danej gminy w liczbie niezbędnej do zapewnienia prawidłowego i sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych, na okres 6 lat, spośród pracowników organów administracji rządowej, samorządowej lub jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych, posiadających wykształcenie wyższe prawnicze. Urzędnicy wyborczy wykonują zadania od dnia zarządzenia właściwych wyborów do dnia rozstrzygnięcia protestów wyborczych oraz w innych sytuacjach, gdy jest to konieczne. Właściwy miejscowo wójt zapewnia warunki pracy umożliwiające prawidłowe wykonywanie zadań przez urzędników wyborczych.

§ 4. Pracodawca obowiązany jest zwolnić urzędnika wyborczego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu wykonywania zadań, o których mowa w § 9. Urzędnikom wyborczym za realizację zadań, o których mowa w § 9 przysługuje wynagrodzenie adekwatne do okresu ich realizacji, przy założeniu, że wysokość wynagrodzenia za miesiąc pracy ustalana jest na podstawie kwoty bazowej przyjmowanej do ustalenia wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, z zastosowaniem mnożnika 2,5.

§ 5. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba kandydująca w wyborach w okręgu, w skład którego wchodzi gmina właściwa dla obszaru działania urzędnika wyborczego, pełnomocnik komitetu wyborczego, pełnomocnik finansowy lub członek komisji wyborczej. Urzędnik wyborczy nie może wykonywać swojej funkcji w gminie, w której ma miejsce zatrudnienia, a także należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją.

§ 6. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba ujęta w stałym rejestrze wyborców objętym zakresem działania tego urzędnika. Zakaz, o którym mowa w zdaniu pierwszym nie dotyczy miast na prawach powiatu.

§ 7. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba prawomocnie skazana za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, za przestępstwo, o którym mowa w Rozdziale XXXI oraz za przestępstwo z art. 286 Kodeksu karnego.

§ 8. Wykaz urzędników wyborczych działających na obszarze danej gminy podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 9. Do zadań urzędników wyborczych należy zapewnienie sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych w szczególności:

- 1) przygotowanie i nadzór pod kierownictwem powiatowego komisarza wyborczego nad przebiegiem wyborów w obwodowych komisjach wyborczych,
- 2) tworzenie i aktualizowanie systemu szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych,
- 3) organizowanie i prowadzenie szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych,
- 4) dostarczenie kart do głosownia właściwym komisjom wyborczym,
- 5) dostarczenie w wyborach na obszarze kraju kopert właściwym komisjom wyborczym,
- 6) zapewnienie obsługi i techniczno-materialnych warunków pracy obwodowych komisji wyborczych w tym warunków określonych w art. 41a §1, 52 § 7 i 7a oraz 156a.

§ 10. W celu realizacji zadań, o których mowa w § 9, urzędnicy wyborczy współdziałają z organami wyborczymi, o których mowa w art. 152 oraz innymi podmiotami.

§ 11. Urzędnicy wyborczy mają obowiązek doskonalenia zawodowego poprzez uczestnictwo w szkoleniach dotyczących organizacji wyborów oraz prawa wyborczego. Szczegółowy zakres przedmiotowy oraz częstotliwość szkoleń określi dla urzędników wyborczych - właściwy miejscowo wojewódzki komisarz wyborczy. W przypadku istotnej zmiany przepisów prawa mającej wpływ na organizację i przebieg wyborów Państwowa Komisja Wyborcza zarządzi powszechny obowiązek szkoleń, o którym mowa w zdaniu pierwszym.

§ 12. Do urzędników wyborczych stosuje się odpowiednio przepisy art. 153 § 3 oraz art. 154 § 5 i § 6.

§ 13. Szef Krajowego Biura Wyborczego odwołuje urzędników wyborczych przed upływem kadencji w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków.

§ 14. Państwowa Komisja Wyborcza określi w drodze uchwały rodzaj zadań, o których mowa w § 9 oraz sposób ich realizacji, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia sprawnego i prawidłowego przygotowania, przebiegu wyborów oraz funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych.

§ 15. Państwowa Komisja Wyborcza określi w drodze zarządzenia liczbę, tryb i warunki powoływania urzędników wyborczych biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia prawidłowego i sprawnego przygotowania, przebiegu wyborów oraz funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych.

DZIAŁ III

Wybory do Sejmu

[...]

Rozdział 4

Karty do głosowania

[...]

Art. 224. [Treść karty do głosowania]

Na karcie do głosowania umieszcza się oznaczenia list zarejestrowanych w danym okręgu wyborczym, zawierające numer listy oraz nazwę lub skrót nazwy komitetu wyborczego wraz z symbolem graficznym komitetu wyborczego, w kolejności wzrastającej numerów list. Pod

oznaczeniem każdej listy podaje się nazwiska i imiona wszystkich kandydatów zarejestrowanych na danej liście.

[...]

Rozdział 5 **Sposób głosowania i warunki ważności głosu**

[...]

Art. 229. [Sprawdzenie prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Zarządzenie ponownego ich ustalenia]

Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą. Przepisy art. 69 § 2 i 3 3 i 3a, art. 71, art. 73 i art. 228 stosuje się odpowiednio.

[...]

DZIAŁ IV **Wybory do Senatu**

[...]

Rozdział 9 **Wygaśnięcie mandatu senatora i uzupełnienie składu Senatu**

[...]

Art. 283. [Zarządzenie i przeprowadzenie wyborów uzupełniających do Senatu]

[...]

§ 5. W wyborach uzupełniających w sprawach dotyczących powołania składu obwodowych komisji przepisy art. 182 stosuje się odpowiednio w skład obwodowych komisji powołuje się od 5 do 7 osób, zaś uzupełnienie składu komisji, o którym mowa w art. 182 § 8, dokonywane jest w razie zgłoszenia mniej niż 4 kandydatów.

[...]

DZIAŁ V **Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej**

[...]

Rozdział 5 **Ustalanie wyników głosowania i wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej. Ważność wyborów**

[...]

Art. 321. [Protest wyborczy przeciwko wyborowi Prezydenta]

§ 1. Protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej wnosi się na piśmie do Sądu

Najwyższego nie później niż w ciągu 143 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

§ 2. W odniesieniu do wyborcy przebywającego za granicą lub na polskim statku morskim wymogi wymienione w § 1 uważa się za spełnione, jeżeli protest został złożony odpowiednio właściwemu terytorialnie konsulowi lub kapitanowi statku. Wyborca obowiązany jest dołączyć do protestu zawiadomienie o ustanowieniu swojego pełnomocnika zamieszkałego w kraju lub pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w kraju, pod rygorem pozostawienia protestu bez biegu.

[...]

Art. 324. [Rozstrzygnięcie w przedmiocie ważności wyboru]

§ 1. Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz po rozpoznaniu protestów rozstrzyga o ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej.

§ 2. Uchwałę w sprawie, o której Rozstrzygnięcie, o którym mowa w § 1, Sąd Najwyższy podejmuje w ciągu 30 dni od dnia podania w formie uchwały nie później niż w 30 dniu po podaniu wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. [...]

[...]

DZIAŁ VI Wybory do Parlamentu Europejskiego

[...]

Rozdział 5 Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów

[...]

Art. 351. [Sporządzenie protokołu wyników głosowania w rejonie i jego przesłanie]

§ 1. Rejonowa komisja wyborcza na podstawie protokołów głosowania w obwodach ustala wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości i sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół wyników głosowania w rejonie.

§ 2. W protokole wymienia się sumy odpowiednich liczb zawartych w protokołach wyników głosowania w obwodzie.

§ 3. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 4. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mogą być obecni mężowie

zaufania, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole. [przepisy tego paragrafu nie są uchylone, lecz przeniesione do innych rozdziałów kodeksu wyborczego]

§ 5. Przewodniczący rejonowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie do właściwej okręgowej komisji wyborczej dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów i głosów ważnych oddanych na poszczególne listy kandydatów oraz głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą. Mężowie zaufania mają prawo uczestniczyć przy przekazywaniu danych z protokołu. [zdanie to nie jest uchylone, lecz przeniesione do innych rozdziałów kodeksu wyborczego]

§ 6. [...]

DZIAŁ VII

Wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego

Rozdział 1 Zasady ogólne

Art. 369. [Zasady prawa wyborczego w wyborach samorządowych]

Wybory do rad są powszechne, równe, bezpośrednie, proporcjonalne i odbywają się w głosowaniu tajnym.

[...]

Art. 371. [Zarządzenie i wyznaczenie daty wyborów samorządowych]

§ 1. Wybory do rad zarządza się nie wcześniej niż na 4 miesiące i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji rad. Datę wyborów wyznacza się na dzień wolny od pracy przypadający nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 7 dni przed upływem kadencji rad ostatni dzień wolny od pracy poprzedzający upływ kadencji rad.

§ 2. Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, wyznacza, w drodze rozporządzenia, datę wyborów zgodnie z § 1 oraz określa dni, w których upływają terminy wykonania czynności wyborczych przewidzianych w kodeksie (kalendarz wyborczy).

§ 3. Rozporządzenie, o którym mowa w § 2, podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej nie później niż w terminie 3 dni od dnia zarządzenia wyborów najpóźniej w 80 dniu przed dniem wyborów.

[...]

Art. 374. [Ogłoszenie i obwieszczenie zarządzenia o liczbie radnych]

Zarządzenie wojewody ustalające liczbę radnych wybieranych do rad ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym i podaje do publicznej wiadomości, w formie obwieszczenia, w każdej gminie najpóźniej na 4 miesiące przed upływem kadencji. Po jednym egzemplarzu zarządzenia przekazuje się niezwłocznie każdej właściwej radzie, powiatowemu i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu oraz przesyła do Państwowej Komisji Wyborczej.

[...]

Art. 378. [Limity wydatków na agitację wyborczą]

- § 1. W wyborach do rady komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami wydatków określonymi na zasadach, o których mowa w § 2 i 3.
- § 2. Limit wydatków ustala się, mnożąc kwotę, o której mowa w § 3, przypadającą na jeden mandat radnego przez liczbę mandatów przypadających na okręg lub okręgi, w których komitet wyborczy zarejestrował kandydatów.
- § 3. Kwota przypadająca na jeden mandat radnego wynosi:
- 1) w wyborach do rady gminy w gminach liczących do 40 000 mieszkańców - 1000 złotych;
 - 2) w wyborach do rady gminy w gminach liczących powyżej 40 000 mieszkańców oraz w wyborach do rad dzielnic miasta stołecznego Warszawy - 1200 złotych;
 - 3) w wyborach do rady powiatu - 2400 złotych;
 - 4) w wyborach do rady miasta w miastach na prawach powiatu - 3600 złotych;
 - 5) w wyborach do sejmiku województwa - 6000 złotych.
- § 4. Do limitu wydatków określonego w § 1 wchodzi wyłącznie wydatki na agitację wyborczą prowadzoną w formie i zasadach właściwych dla reklamy w tym w prasie, radio, telewizji oraz na nośnikach materiałów wyborczych wynajmowanych na zasadach komercyjnych. Przepisów art. 136 nie stosuje się. [Art. 136 mówi, że na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy komitet wyborczy może przeznaczyć co najwyżej 80% limitu wydatków.]

[...]

Rozdział 4

Wygaśnięcie mandatu radnego. Wybory uzupełniające i przedterminowe

[...]

Art. 385. [Zarządzenie wyborów uzupełniających]

- § 1. W przypadku nieobsadzenia mandatów lub wygaśnięcia mandatu radnego rady w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu wojewoda zarządza wybory uzupełniające.
- § 2. Przepisy art. 371 stosuje się odpowiednio, z tym że w zarządzeniu wojewody o wyborach podaje się liczbę wybieranych radnych.

Art. 386. [Zasady i tryb przeprowadzenia wyborów uzupełniających. Termin upływu kadencji radnych wybranych w wyborach uzupełniających]

- § 1. Wybory uzupełniające, o których mowa w art. 385 § 1, przeprowadza się na zasadach i w trybie przepisów kodeksu w ciągu 3 miesięcy od daty stwierdzenia wygaśnięcia mandatu, z zastrzeżeniem art. 388 § 1 i 2.
- § 2. Jeżeli w wyniku wyborów, o których mowa w § 1, mandat pozostaje nieobsadzony, wybory uzupełniające powtarza się między 6 a 9 miesiącem, licząc od daty tych wyborów.
- § 3. Jeżeli w wyniku wyborów, o których mowa w § 2, mandat pozostaje nieobsadzony, mandatu nie obsadza się do końca kadencji rad.
- § 4. Kadencja radnych wybranych w wyborach uzupełniających upływa z dniem upływu kadencji rad wybranych w wyborach zarządzonych na podstawie art. 371.
- § 5. Wyborów uzupełniających nie przeprowadza się, jeżeli ich data przypadałaby w okresie 6

miesiący przed zakończeniem kadencji rad.

Art. 387. [Procedura obsadzenia wygasłego mandatu w okręgu wielomandatowym]

§ 1. W przypadku stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnego wybranego w okręgu wyborczym dla wyboru rady gminy w mieście na prawach powiatu oraz mandatu radnego powiatu lub województwa wojewódzki komisarz wyborczy postanawia o wstąpieniu na jego miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów, a nie utracił prawa wybieralności. Przy równej liczbie głosów stosuje się odpowiednio art. 233. Przepisy art. 383 § 2a zdanie drugie oraz art. 386 § 1 i 5 stosuje się odpowiednio.

§ 2. [...]

[...]

Rozdział 6 Ważność wyborów

Art. 392. [Zasady wnoszenia protestów wyborczych]

§ 1. Protest wyborczy wnosi się na piśmie do właściwego sądu okręgowego w terminie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości przez wojewódzkiego komisarza wyborczego, w trybie określonym w art. 168 wyników wyborów na obszarze województwa wyborów.

§ 2. [...]

[...]

Rozdział 7 Zgłaszanie kandydatów na radnych

[...]

Art. 400. [Zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego partii politycznej]

§ 1. Komitet wyborczy partii politycznej obowiązany jest zawiadomić Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 70 dnia przed dniem wyborów.

§ 2. [...]

Art. 401. [Termin utworzenia koalicyjnego komitetu wyborczego. Zawiadomienie o jego utworzeniu]

§ 1. Koalicyjny komitet wyborczy może być utworzony w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 70 dnia przed dniem wyborów. Pełnomocnik wyborczy koalicyjnego komitetu wyborczego zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą do 55 70 dnia przed dniem wyborów o utworzeniu komitetu wyborczego.

§ 2. [...]

Art. 402. [Zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego organizacji]

§ 1. Komitet wyborczy organizacji obowiązany jest zawiadomić komisarza wyborczego właściwego ze względu na siedzibę organizacji o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 70 dnia przed dniem wyborów.

§ 2. W przypadku gdy komitet wyborczy organizacji zamierza zgłosić kandydatów na radnych w więcej niż w jednym województwie, komitet wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 70 dnia przed dniem wyborów.

§ 3. [...]

Art. 403. [Zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego wyborców]

§ 1. Obywatele, w liczbie co najmniej 15, mający prawo wybierania, mogą utworzyć komitet wyborczy wyborców.

§ 2. Po zebraniu co najmniej 1000 podpisów obywateli mających prawo wybierania popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców, pełnomocnik wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu, z zastrzeżeniem § 3. Zawiadomienie może być dokonane do 55 70 dnia przed dniem wyborów.

§ 3. Jeżeli komitet wyborczy wyborców został utworzony w celu zgłoszenia kandydatów tylko w jednym województwie:

- 1) liczba obywateli, o których mowa w § 1, wynosi 5;
- 2) liczba podpisów, o których mowa w § 2, wynosi 20, a zawiadomienie, o którym mowa w § 2, składa się wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu właściwemu ze względu na siedzibę komitetu.

§ 4. [...]

§ 5. W przypadku, gdy komitet wyborczy wyborców został utworzony jedynie w celu zgłoszenia kandydatów na radnych do rady gminy w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców niebędącej miastem na prawach powiatu:

- 1) pełnomocnik wyborczy jest jednocześnie pełnomocnikiem finansowym tego komitetu;
- 2) zawiadomienie o utworzeniu komitetu nie wymaga zebrania podpisów, o których mowa w § 3 pkt 2.

[...]

Rozdział 10

Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad gmin

[...]

Art. 415. [System większości zwykłej w okręgach jednomandatowych w wyborach do rad gmin] [przypomnijmy, że tytuły artykułów nie są częścią ustawy; w tym przypadku tytuł traci aktualność]

§1. W gminach podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów dokonuje się proporcjonalne do łącznej liczby ważnie oddanych głosów odpowiednio na kandydatów danej listy.

§2. W podziale mandatów, o którym mowa w § 1, uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na których listy w skali gminy oddano co najmniej 5% ważnie oddanych głosów.

§3. Przepisów § 2 nie stosuje się w gminach zamieszkałych przez mniej niż 20 000 mieszkańców.

W gminie niebędącej miastem na prawach powiatu o wyborze na radnego rozstrzyga liczba ważnie oddanych głosów na poszczególnych kandydatów.

Art. 416. [System proporcjonalny z progiem wyborczym w miastach na prawach powiatu]

Przepisy art. 415 § 1 i 2 stosuje się także do dzielnic miasta stołecznego Warszawy.

§ 1. W miastach na prawach powiatu podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów dokonuje się proporcjonalnie do łącznej liczby ważnie oddanych głosów odpowiednio na kandydatów danej listy.

§ 2. W podziale mandatów, o którym mowa w § 1, uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na których listy w skali gminy oddano co najmniej 5% ważnie oddanych głosów.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do dzielnic miasta stołecznego Warszawy.

Art. 417. [Tworzenie okręgów wyborczych dla wybory rady gminy]

§ 1. Okręg wyborczy obejmuje część obszaru gminy.

§ 2. W gminach na terenach wiejskich okręgiem wyborczym jest jednostka pomocnicza gminy. Jednostki pomocnicze gminy łączy się w celu utworzenia okręgu lub dzieli się na dwa lub więcej okręgów wyborczych, jeżeli wynika to z konieczności zachowania jednolitej normy przedstawicielstwa.

§ 3. Jednostkę pomocniczą gminy dzieli się na dwa lub więcej okręgów wyborczych również wtedy, gdy:

1) w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu liczba radnych wybieranych w danej jednostce pomocniczej byłaby większa niż 7 1;

2) w mieście na prawach powiatu liczba radnych wybieranych w danej jednostce pomocniczej byłaby większa niż 10.

§ 4. W miastach przy tworzeniu okręgów wyborczych uwzględnia się utworzone jednostki pomocnicze.

Art. 418. [Okręgi jednomandatowe i wielomandatowe] [przypomnijmy, że tytuły artykułów nie są częścią ustawy]

§ 1. W każdym okręgu wyborczym tworzonym dla wyboru rady gminy w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu wybiera się od 3 do 7 radnych 1 radnego.

§ 2. Dla wyboru rady w mieście na prawach powiatu tworzy się okręgi wyborcze, w których wybiera się od 5 do 10 radnych. [projekt ustawy zawiera niekonsekwencję: przewiduje, że artykuł ma mieć tylko jeden paragraf (zamiast dotychczasowych dwóch), a jednocześnie wpisuje numer tego paragrafu do treści artykułu – czego się zazwyczaj nie robi (albo artykuł dzieli się na co najmniej dwa numerowane paragrafy, albo nie zawiera żadnego numeru paragrafu).]

Art. 419. [Zasady podziału gminy na okręgi wyborcze]

§ 1. Podział gminy na okręgi wyborcze jest stały, z zastrzeżeniem art. 421.

§ 2. Podział na okręgi wyborcze, ich granice i numery oraz liczbę radnych wybieranych w każdym okręgu ustala, na wniosek powiatowego komisarza wyborczego, wojewódzki komisarz wyborczy na wniosek wójta, rada gminy według jednolitej normy przedstawicielstwa obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców gminy przez liczbę radnych wybieranych do danej rady, z uwzględnieniem art. 417 i następujących zasad:

1) ułamki liczby mandatów wybieranych w okręgu wyborczym równe lub większe od 1/2,

jakie wynikają z zastosowania normy przedstawicielstwa, zaokrągla się w górę do liczby całkowitej;

- 2) jeżeli w wyniku postępowania, o którym mowa w pkt 1, liczba radnych wybieranych w okręgach przewyższa liczby wynikające z art. 373 i art. 418 § 2, mandaty nadwyżkowe odejmuje się w tych okręgach wyborczych, w których norma przedstawicielstwa jest najmniejsza; w przypadku gdy liczba mandatów jest mniejsza od wynikającej z art. 373 i art. 418 § 2, dodatkowe mandaty przydziela się tym okręgom wyborczym, w których norma przedstawicielstwa jest największa.

§ 3. Przepisy § 2 stosuje się odpowiednio do podziału na okręgi wyborcze gminy niebędącej miastem na prawach powiatu.

§ 4. Decyzje wojewódzkiego komisarza wyborczego Uchwałę rady gminy w sprawie okręgów wyborczych ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje się do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Jeden egzemplarz decyzji Po jednym egzemplarzu uchwały przekazuje się niezwłocznie wojewodzie i komisarzowi wyborczemu.

Art. 420. [Tryb zaskarżania ustaleń rady gminy w sprawach okręgów wyborczych]

§ 1. Na ustalenia rady gminy w sprawach okręgów wyborczych Na decyzję wojewódzkiego komisarza w sprawach okręgów wyborczych zainteresowanej radzie gminy, a także wyborcom, w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej komisarza wyborczego w terminie 5 dni od daty podania do publicznej wiadomości decyzji uchwały, o której mowa w art. 419 § 4. Państwowa Komisja Wyborcza Komisarz wyborczy rozpoznaje sprawę w terminie 5 dni i wydaje orzeczenie postanowienie, doręczając je niezwłocznie wnoszącym skargę oraz wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu radzie gminy. § 2. Od postanowienia komisarza wyborczego przysługuje odwołanie do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 5 dni od daty jego doręczenia. Od orzeczenia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny. [Ostatnie zdanie już figurowało w kodeksie wyborczym, ale straciło moc na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 kwietnia 2016 r. sygn. akt P 5/14, opublikowanego w Dzienniku Ustaw (2016.1232). Projekt ustawy przywraca to zdanie.]

[...]

Art. 422. [Obwieszczenie o okręgach wyborczych]

Informację o okręgach wyborczych, ich granicach i numerach, liczbie radnych wybieranych w każdym okręgu wyborczym oraz o wyznaczonej siedzibie gminnej komisji wyborczej podaje do publicznej wiadomości wójt, w formie obwieszczenia, najpóźniej w 55 70 dniu przed dniem wyborów.

[...]

Art. 424. [Zgłaszanie kandydatów w formie list kandydatów]

Kandydaci zgłaszani są w formie list kandydatów. Przez listę kandydatów rozumie się również zgłoszenie jednego kandydata.

Art. 425. [Lista kandydatów w wyborach do rady]

§ 1. Komitet wyborczy może zgłosić w każdym okręgu wyborczym tylko jedną listę kandydatów.

§ 2. Lista kandydatów w wyborach do rady:

1) w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu może zawierać tylko jedno nazwisko;

2) w mieście na prawach powiatu gminy nie może zawierać mniej niż 3 nazwiska 5 nazwisk kandydatów, z tym że liczba kandydatów nie może być większa niż liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym, powiększona o dwóch kandydatów dwukrotność liczby radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym.

§ 3. Na liście, o której mowa w § 2 pkt 2:

- 1) liczba kandydatów - kobiet nie może być mniejsza niż 35% liczby wszystkich kandydatów na liście;
- 2) liczba kandydatów - mężczyzn nie może być mniejsza niż 35% liczby wszystkich kandydatów na liście;
- 3) w przypadku zgłoszenia listy zawierającej 3 kandydatów – liczba kandydatów kobiet oraz liczba kandydatów mężczyzn nie może być mniejsza niż 1.

§ 4. Kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko z jednej listy kandydatów.

[...]

Art. 427. [Podpisy poparcia listy kandydatów]

§ 1. Każda zgłaszana lista kandydatów powinna być poparta podpisami:

- 1) co najmniej 25 wyborców - jeżeli dotyczy zgłoszenia w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu;
- 2) co najmniej 150 wyborców - jeżeli dotyczy zgłoszenia w mieście na prawach powiatu.

§ 2. Wyborca może udzielić poparcia dowolnej liczbie list kandydatów. Wycofanie udzielonego poparcia nie rodzi skutków prawnych.

§ 3. Wyborca udzielający poparcia liście składa podpis obok czytelnie wpisanego jego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania oraz numeru ewidencyjnego PESEL.

§ 4. Wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego listę, numer okręgu wyborczego, w którym lista jest zgłaszana, nazwiska i imiona zgłaszanych kandydatów oraz adnotację:

"Udzielam poparcia liście kandydatów zgłaszanej przez (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym nr (numer okręgu) w wyborach do Rady (nazwa rady) zarządzonych na (dzień, miesiąc, rok)."

Art. 428. [Termin zgłoszenia. Osoby zgłaszające listy]

§ 1. Listy kandydatów, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, zgłasza się do gminnej komisji wyborczej najpóźniej w 30 40 dniu przed dniem wyborów do godziny 24⁰⁰, wraz z wykazem podpisów.

§ 2. [...]

[...]

Art. 433. [Protokół rejestracji zgłoszenia listy kandydatów]

§ 1. Gminna komisja wyborcza niezwłocznie rejestruje we wskazanym okręgu wyborczym zgłoszenie listy kandydatów dokonane zgodnie z przepisami kodeksu, sporządzając protokół rejestracji. Po jednym egzemplarzu protokołu doręcza się osobie zgłaszającej listę i przesyła powiatowemu i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu.

§ 2. [...]

[...]

Art. 435. [Obwieszczenie o zarejestrowanych listach kandydatów]

§ 1. Gminna komisja wyborcza zarządza wydrukowanie obwieszczenia o zarejestrowanych listach kandydatów [...]

§ 2. Obwieszczenie, o którym mowa w § 1, przekazuje się wójtowi, który zapewnia jego druk i rozplakatowanie na obszarze gminy najpóźniej w 20 dniu przed dniem wyborów. Po jednym egzemplarzu Jeden egzemplarz obwieszczenia przesyła się niezwłocznie powiatowemu i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu.

Art. 436. [Tryb postępowania w przypadku zmian w zarejestrowanych listach kandydatów]

§ 1. [...]

§ 2. Jeżeli w wyborach do rady w gminie będącej miastem na prawach powiatu, skreślenie nazwiska kandydata nastąpiło wskutek jego śmierci i powoduje, że w okręgu wyborczym liczba kandydatów jest równa liczbie radnych wybieranych w tym okręgu lub mniejsza od niej, komisja informuje właściwego pełnomocnika wyborczego o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Uzupełnienia listy dokonuje się najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów; w takim przypadku przepisu art. 427 § 1 nie stosuje się.

§ 2a. Jeżeli w wyborach do rady w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu, skreślenie nazwiska kandydata nastąpiło wskutek jego śmierci, komisja zawiadamia osobę zgłaszającą kandydata o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Zgłoszenia dokonuje się najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów; w takim przypadku przepisu art. 427 § 1 nie stosuje się.

§ 3. [...]

Art. 437. [Obowiązki gminnej komisji wyborczej po zarejestrowaniu list kandydatów]

§ 1. Powiatowy komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez gminną komisję wyborczą Gminna komisja wyborcza po zarejestrowaniu list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez wojewódzkiego komisarza wyborczego. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.

§ 1a. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem i dostarczeniem obwodowym komisjom wyborczym kart do głosowania sprawuje właściwy wojewódzki komisarz wyborczy.

§ 2. [...]

Art. 438. [Ustalenie treści karty do głosowania]

§ 1. Na karcie do głosowania w okręgu wyborczym umieszcza się listy kandydatów zarejestrowane w danym okręgu według nadanych im numerów, wymieniając nazwiska i imiona kandydatów każdej z list w kolejności ich umieszczenia na liście, wraz ze skrótami nazw komitetów wyborczych oraz symbolem graficznym komitetu wyborczego.

§ 2. [...]

Art. 439. [Sposób głosowania w wyborach radnych w gminie. Ważność głosu]

§ 1. W wyborach radnych w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu wyborca głosuje na

określonego kandydata, stawiając znak "x" (dwie przecinające się linie w obrębie kratki) w kratce z lewej strony obok nazwiska tego kandydata.

§ 2. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwiska więcej niż jednego kandydata lub nie postawiono znaku "x" w kratce z lewej strony obok nazwiska żadnego kandydata. Głos jest również nieważny, jeżeli znak "x" postawiono w kratce wyłącznie przy nazwisku kandydata w sytuacji określonej w art. 437 § 2.

Art. 440. [Sposób głosowania w wyborach radnych w mieście na prawach powiatu. Ważność głosu] [przypomnijmy, że tytuły artykułów nie są częścią ustawy]

§ 1. W wyborach radnych w mieście na prawach powiatu wyborca głosuje tylko na jedną listę kandydatów, stawiając znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.

§ 2. [...]

[...]

Art. 442. [Zestawienie wyników głosowania w okręgu wyborczym]

§ 1. Gminna komisja wyborcza sporządza zestawienie wyników głosowania w okręgu wyborczym, na urzędowym formularzu, w trzech egzemplarzach.

§ 2. W zestawieniu wymienia się odpowiednio liczby:

[...]

6) głosów ważnie oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów, a w przypadku gmin niebędących miastami na prawach powiatu - na wszystkich kandydatów;

7) głosów ważnie oddanych na każdą z list kandydatów - w przypadku wyborów do rad w miastach na prawach powiatu;

8) głosów ważnie oddanych na poszczególnych kandydatów.

§ 3. Na podstawie zestawień, o których mowa w § 1, gminna komisja wyborcza ustala wyniki wyborów radnych w okręgach wyborczych.

Art. 443. [Ustalanie wyników wyborów w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu]

§ 1. W wyborach do rady w gminie niebędącej miastem na prawach powiatu za wybranego w danym okręgu wyborczym uważa się tego kandydata, który otrzymał największą liczbę ważnie oddanych głosów.

§ 2. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzyma równą liczbę głosów uprawniającą do uzyskania mandatu, o wyborze decyduje większa liczba obwodów, w których kandydaci otrzymali największą liczbę głosów, a gdyby i liczby obwodów były równe - rozstrzyga losowanie przeprowadzone przez komisję.

§ 3. Tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w § 2, określa Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 444. [Podział mandatów w wyborach rady w mieście na prawach powiatu]

§ 1. W wyborach do rady gminy w mieście na prawach powiatu gminna komisja wyborcza, na podstawie zestawienia, o którym mowa w art. 442, dokonuje podziału mandatów w każdym

okręgu wyborczym pomiędzy listy kandydatów w sposób następujący:

- 1) liczbę głosów ważnie oddanych na każdą z list w okręgu wyborczym dzieli się kolejno przez 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby, aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ile wynosi liczba mandatów do rozdzielenia między listy;
- 2) każdej liście przyznaje się tyle mandatów, ile spośród ustalonego w powyższy sposób szeregu ilorazów przypada jej liczb kolejno największych.

§ 2. Jeżeli kilka list uzyskało ilorazy równe ostatniej liczbie z liczb uszeregowanych w podany wyżej sposób, a tych list jest więcej niż mandatów do rozdzielenia, pierwszeństwo mają listy w kolejności ogólnej liczby oddanych na nie głosów. Gdyby na dwie lub więcej list oddano równą liczbę głosów, o pierwszeństwie rozstrzyga liczba obwodów głosowania, w których na daną listę oddano większą liczbę głosów. Jeżeli i te liczby byłyby równe, wówczas o pierwszeństwie rozstrzyga losowanie przeprowadzone przez komisję. Tryb przeprowadzenia losowania określa Państwowa Komisja Wyborcza.

§ 3. [...]

Art. 445. [Protokół z wyborów do rady gminy]

§ 1. Po ustaleniu wyników wyborów we wszystkich okręgach wyborczych, zgodnie z zasadami określonymi w art. 443 i art. 444, gminna komisja wyborcza sporządza w trzech egzemplarzach protokół z wyborów do rady gminy.

§ 2. W protokole podaje się, według okręgów wyborczych, liczbę radnych wybieranych w okręgu oraz nazwiska i imiona wybranych radnych z podaniem oznaczenia listy, z której zostali wybrani; w protokole podaje się również ewentualną liczbę nieobsadzonych mandatów.

§ 3. W protokole podaje się również przebieg losowania, o którym mowa w art. 443 § 2 oraz w art. 444 § 2.

§ 4. Do protokołu załącza się zestawienia wyników głosowania w okręgach wyborczych.

§ 5. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji wyborczej obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 6. Pełnomocnikom wyborczym i członkom komisji przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów. Przepis art. 75 § 7 6 stosuje się odpowiednio.

[...]

Art. 447. [Przekazanie komisarzowi wyborczemu wyników głosowania i wyborów w okręgach wyborczych]

§ 1. Przewodniczący komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie komisarzowi wyborczemu [tu zapomniano sprecyzować w projekcie, że chodzi o powiatowego komisarza wyborczego], w zapieczętowanym pakiecie, jeden egzemplarz protokołu z wyborów wraz z protokołami głosowania w obwodach głosowania, w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza może określić zasady i tryb wcześniejszego przekazywania danych z protokołu z wyborów za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

§ 3. Pozostałe dokumenty z wyborów oraz pieczęć przewodniczący komisji wyborczej przekazuje

w depozyt **urzędnikowi wyborczemu wójtowi**.

[...]

Rozdział 11

Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad powiatów

Art. 450. [Odpowiednie stosowanie do wyborów rad powiatu]

Do wyborów do rad powiatów w zakresie nieuregulowanym stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 10 dotyczące wyborów do rad **gminy w miastach na prawach powiatu**, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.

[...]

Art. 453. [Ilość radnych powiatowych wybieranych w okręgu wyborczym]

W każdym okręgu wyborczym wybiera się od 3 do **7 10** radnych.

Art. 454. [Podział powiatu na okręgi wyborcze]

§ 1. W celu przeprowadzenia **wyborów wojewódzki komisarz wyborczy na wniosek powiatowego komisarza wyborczego dzieli** powiat **dzieli się** na okręgi wyborcze.

§ 2. Okręgiem wyborczym jest jedna gmina.

§ 3. W celu tworzenia okręgów możliwe jest łączenie gmin tylko w przypadku, gdy liczba radnych przypadająca na którąkolwiek z gmin, wynikająca z normy przedstawicielstwa dla okręgów, wynosiłaby mniej niż 3.

§ 4. Podział gminy na dwa lub więcej okręgów jest dopuszczalny jedynie w przypadku, gdyby liczba radnych przypadających na tę gminę, wynikająca z normy przedstawicielstwa dla okręgów, wynosiła więcej niż **7 10**.

§ 5. Utworzenie na obszarze gminy dwóch lub więcej okręgów wyborczych wymaga **zasięgnięcia opinii rady porozumienia z radą** tej gminy; należy przy tym uwzględnić podział danej gminy na okręgi wyborcze dla wyborów do rad gmin.

§ 6. Łączenie dwóch lub więcej gmin w celu utworzenia okręgu wyborczego wymaga zasięgnięcia opinii rad tych gmin.

§ 7. [...]

Art. 455. [Ogłaszanie uchwał rad powiatów w sprawie okręgów wyborczych]

Decyzję wojewódzkiego komisarza Uchwałę rady powiatu w sprawie okręgów wyborczych ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu **decyzji uchwały** przesyła się niezwłocznie każdej radzie gminy położonej na obszarze powiatu oraz wojewodzie i **powiatowemu** komisarzowi wyborczemu.

Art. 456. [Tryb zaskarżenia ustaleń w sprawach okręgów wyborczych]

§ 1. Na **decyzję wojewódzkiego komisarza ustalenia rady powiatu** w sprawach okręgów wyborczych zainteresowanej **radzie powiatu**, radzie gminy, a także wyborcom w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do **Państwowej Komisji Wyborczej komisarza wyborczego** w terminie 5 dni od daty ich otrzymania. **Państwowa Komisja Wyborcza Komisarz wyborczy** rozpoznaje sprawę w terminie 5 dni i wydaje orzeczenie,

doręczając je niezwłocznie wnoszącym skargę oraz wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu radzie powiatu.

§ 2. Od orzeczenia komisarza wyborczego przysługuje odwołanie do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 5 dni od daty jego doręczenia. Od orzeczenia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.

Art. 457. [Ilość kandydatów na liście. Podpisy poparcia listy]

§ 1. Liczba kandydatów na liście nie może być mniejsza niż 3 i większa niż liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym, powiększona o dwóch kandydatów dwukrotność liczby radnych wybieranych w danym okręgu.

§ 2. [...]

[...]

Art. 458a.

§ 1. Powiatowy komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez właściwą terytorialną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego kart do głosowania, wykonuje karty oraz zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez wojewódzkiego komisarza wyborczego.

§ 2. Dostarczenie kart, o których mowa w § 1 powiatowy komisarz wyborczy zapewnia za pośrednictwem właściwego urzędnika wyborczego.

§ 3. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem i dostarczeniem obwodowym komisjom wyborczym kart do głosowania sprawuje właściwy wojewódzki komisarz wyborczy.

Rozdział 12

Przepisy szczególne dotyczące wyborów do sejmików województw

Art. 459. [Odpowiednie stosowanie przepisów do wyborów sejmików województw]

§ 1. Do wyborów do sejmików województw w zakresie nieuregulowanym stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 10 dotyczące wyborów do rad gminy w miastach na prawach powiatu, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.

§ 2. [...]

[...]

Art. 462.

§ 1. W celu przeprowadzenia wyborów obszar województwa dzieli się na okręgi wyborcze.

§ 2. Okręgiem wyborczym jest jeden powiat lub jego część.

§ 3. Łączenie powiatów w celu utworzenia okręgu wyborczego jest dopuszczalne jedynie w przypadku, gdyby liczba radnych wybieranych w danym powiecie do sejmiku województwa była mniejsza niż 35.

§ 4. Łączenie powiatów nie może naruszać więzi społecznych łączących wyborców należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, zamieszkujących na terytorium łączonych powiatów.

§ 5. Podział powiatu na dwa lub więcej okręgów jest dopuszczalny jedynie w przypadku, gdyby liczba radnych przypadająca na ten powiat, wynikająca z normy przedstawicielstwa dla okręgów, wynosiła więcej niż 715.

§ 6. Utworzenie na obszarze powiatu dwóch lub więcej okręgów wyborczych wymaga zasięgnięcia opinii rady porozumienia z radą tego powiatu; należy przy tym uwzględnić podział danego powiatu na okręgi wyborcze dla wyborów do rad powiatów.

§ 7. Łączenie dwóch lub więcej powiatów w celu utworzenia okręgu wyborczego wymaga zasięgnięcia opinii rad tych powiatów.

Art. 463. [Jednolita norma przedstawicielstwa]

§ 1. Podział na okręgi wyborcze, ich numery, granice oraz liczbę radnych wybieranych w okręgu wyborczym ustala, w drodze decyzji wojewódzki komisarz wyborczy na wniosek powiatowego komisarza wyborczego na wniosek marszałka, sejmik województwa według jednolitej normy przedstawicielstwa obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców województwa przez liczbę radnych wybieranych do danej rady, z uwzględnieniem art. 462 i następujących zasad:

- 1) w okręgu wyborczym wybiera się od 3 5 do 7 15 radnych;
- 2) w żadnym z powiatów stanowiących jeden okręg wyborczy nie mogą być wybierani radni w liczbie równej lub większej niż 3/5 ogólnej liczby danej rady.

§ 2. Przepisy art. 455 i art. 456 stosuje się odpowiednio.

[...]

Art. 467a.

§ 1. Wojewódzki komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez właściwą terytorialną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym zapewnia dyrektor właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

§ 2. Dostarczenie kart, o których mowa w § 1 dyrektor właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego zapewnia za pośrednictwem właściwego urzędnika wyborczego.

§ 3. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem i dostarczeniem obwodowym komisjom wyborczym kart do głosowania sprawuje właściwy wojewódzki komisarz wyborczy.

[...]

DZIAŁ VIII

Wybory wójta, burmistrza i prezydenta miasta

Rozdział 1

Przepisy ogólne

[...]

Art. 472. [Zakaz kandydowania na wójta w więcej niż jednej gminie]

§ 1. Kandydat na wójta nie może jednocześnie kandydować na wójta w innej gminie.

§ 2. Kandydat na wójta nie może jednocześnie kandydować do rady powiatu i do sejmiku województwa. Kandydat na wójta może kandydować do rady gminy tylko na obszarze gminy, w której kandyduje na wójta.

§ 3. Kandydatem na wójta nie może być osoba, która została wybrana dwukrotnie na tę funkcję w

wyborach powszechnych. Zakaz, o którym mowa w zdaniu pierwszym nie ma zastosowania do wyboru wójta dokonanego w wyniku wyborów przedterminowych. [Zgodnie z art. 12 omawianego tu projektu, przepis ten ma „zastosowanie po raz pierwszy do wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, przeprowadzonych na obszarze całego kraju, zarządzonych w związku z upływem obecnej kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego wybranych w wyborach samorządowych, począwszy od 16 listopada 2014 r.”. Dominuje pogląd, że oznacza to, iż wójtem można będzie zostać w przyszłości najwyżej dwa razy – niezależnie od tego, czy dana osoba obecnie jest lub dotychczas była wójtem.]

Art. 473. [Zasada bezpośredniego wyboru wójta. Ponowne głosowanie. Losowanie]

§ 1. Za wybranego na wójta uważa się tego kandydata, który w głosowaniu otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.

§ 2. Jeżeli żaden z kandydatów nie otrzymał określonej w § 1 liczby ważnie oddanych głosów, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.

[...]

§ 6. W przypadku, o którym mowa w § 2, gminna komisja wyborcza niezwłocznie informuje, w drodze uchwały, o konieczności i przyczynach przeprowadzenia ponownego głosowania oraz podaje datę ponownego głosowania, a także nazwiska i imiona kandydatów kandydujących w ponownym głosowaniu. Po jednym egzemplarzu Jeden egzemplarz uchwały przekazuje się niezwłocznie powiatowemu i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu.

§ 7. [...]

[...]

Rozdział 2 Zgłaszanie kandydatów na wójta

Art. 478. [Podmioty zgłaszające kandydatów na wójtów]

[...]

§ 3. Kandydatów na wójta zgłasza się do gminnej komisji wyborczej najpóźniej w 25 30 dniu przed dniem wyborów do godziny 24⁰⁰.

§ 4. [...]

Art. 479. [Treść zawiadomienia o zgłoszeniu kandydata]

§ 1. W zgłoszeniu kandydata na wójta podaje się [...]

§ 2. Do zgłoszenia należy dołączyć:

- 1) pisemne oświadczenie kandydata o wyrażeniu zgody na kandydowanie, o niespełnieniu przesłanki, o której mowa w art. 472 § 3 oraz o posiadaniu prawa wybieralności; zgoda kandydata na kandydowanie w wyborach powinna zawierać dane: imię (imiona), nazwisko, nazwisko rodowe, imiona rodziców, datę i miejsce urodzenia, obywatelstwo oraz numer ewidencyjny PESEL kandydata, a także wskazanie jego przynależności do partii politycznej; zgodę na kandydowanie kandydat opatruje datą i własnoręcznym podpisem;

2) [...]

Art. 480. [Rejestracja kandydata na wójta]

§ 1. Po przyjęciu zgłoszenia kandydata na wójta [...]

§ 2. Jeżeli zgłoszenie spełnia warunki określone w kodeksie, gminna komisja wyborcza niezwłocznie rejestruje kandydata na wójta, sporządzając protokół rejestracji.

§ 3. Po jednym egzemplarzu protokołu rejestracji doręcza się osobie zgłaszającej kandydata oraz powiatowemu i wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu.

[...]

Rozdział 3 Karty do głosowania

Art. 484. [Wydrukowanie i przekazanie kart do głosowania]

§ 1. Powiatowy komisarz wyborczy Gminna komisja wyborcza po zarejestrowaniu przez gminną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez komisarza wyborczego. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.

§ 2. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem i dostarczeniem obwodowym komisjom wyborczym kart do głosowania sprawuje właściwy wojewódzki komisarz wyborczy

[...]

Art. 488. [Ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów. Sporządzenie protokołu z tych czynności]

§ 1. Na podstawie protokołów otrzymanych od obwodowych komisji wyborczych ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie gminna komisja wyborcza ustala wyniki głosowania na poszczególnych kandydatów i wyniki wyborów wójta w danej gminie.

§ 2. [...]

[...]

DZIAŁ IX Przepisy karne

[...]

Art. 495. [Umieszczanie materiałów wyborczych]

§ 1. [...] podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega:

1) pełnomocnik wyborczy, który w terminie 30 dni po dniu wyborów nie usunie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych ustawionych w celu prowadzenia kampanii, z zastrzeżeniem art. 110 § 6a;

2) [...]

Art. 497a.

Kto w dniu wyborów wynosi kartę do głosowania poza lokal wyborczy lub taką kartę poza lokalem wyborczym przyjmuje lub posiada, nie będąc do tego uprawnionym, podlega karze grzywny,

ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2.

[...]

Art. 499. [Prowadzenie agitacji wyborczej bez pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego]

Kto, w związku z wyborami, bez pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego prowadzi agitację wyborczą

- podlega karze grzywny albo aresztu.

[...]

Art. 504a. [Udostępnienie materiałów zawierających zarejestrowany przebieg czynności obwodowej komisji wyborczej]

Kto udostępnia materiały zawierające zarejestrowany przebieg czynności obwodowej komisji wyborczej, o których mowa w art. 42 § 5, w celach innych niż określone w art. 42 § 6

- podlega karze grzywny od 1000 do 10 000 złotych.

[...]

Art. 507. [Przekazywanie i przyjmowanie niedozwolonych wartości niepieniężnych]

Kto, w związku z wyborami, udziela komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w jego imieniu korzyść majątkową o charakterze niepieniężnym inną niż nieodpłatne usługi polegające na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne, oraz pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne, wykorzystanie przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne, nieodpłatne udostępnianie miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy

- podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

[...]

Art. 513b.

Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza osobom uprawnionym na mocy przepisów kodeksu w ich czynnościach polegających na monitorowaniu lub dokumentowaniu procedur wyborczych

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

[...]

Art. 516. [Stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia]

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 494-496, art. 498, art. 499, art. 503, art. 505, art. 505a 504a-505a i oraz art. 511-513a, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.